

— คำ —
ปราชญ์
 — เล่า —

15 บุคคลต้นแบบ
 เรื่องเล่าจากห้องเรียนชุมชน

จัดทำโดย
 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

Download หนังสือ

— คำ — ปราชญ์ — เล่า —

15 บุคคลต้นแบบ
เรื่องเล่าจากห้องเรียนชุมชน

จัดทำโดย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

สงวนลิขสิทธิ์

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
อาคารเอส.พี. (อาคารเอ) ชั้นที่ 13 เลขที่ 388 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม. 10400 โทรศัพท์ 0-2079-5475 กด 8

บรรณาธิการและคณะทำงาน

กรรมการบริหาร คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและประชากร
วัยแรงงานนอกระบบ นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ กสศ. และทีมหนุนเสริมวิชาการ
โครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

จัดทำเนื้อหา ออกแบบ
และควบคุมการผลิต

บริษัท ไอแอนดีไอ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

พิมพ์ที่

บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

เปลี่ยนความ ‘ไม่รู้และไม่มี’ ด้วย ‘ความรู้’

หนึ่งในปัญหาใหญ่ที่สุดของประเทศไทยคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ และปัญหาความยากจนข้ามชั่วรุ่นที่อยู่เคียงคู่สังคมไทยมาหลายชั่วอายุคน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จึงถูกจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 54 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) เป็นผู้ร่างกฎหมายขึ้นให้เป็นกลไกอิสระเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิรูปเชิงระบบที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างยั่งยืน ผ่านการทำงานร่วมกับกลไกที่มีอยู่แล้ว ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งเหนี่ยวนำหน่วยงานทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น และเอกชนให้เข้ามาร่วมมือกันเป็นเจ้าของ และร่วมกันลงมือสร้างเสริมความเสมอภาคทางการศึกษากันอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปวงชนเพื่อการศึกษาเพื่อปวงชน (All for Education for Education for All)

วัตถุประสงค์การดำเนินงานที่สำคัญของ กสศ. ตาม พ.ร.บ.กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นให้ กสศ. สนับสนุนการทำงานของหน่วยงาน และเครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เข้ามาร่วมกันสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้กองทุน รวมทั้งมีการส่งเสริมแรงจูงใจทางภาษีให้ประชาชนและภาคเอกชนบริจาคเงินสนับสนุนภารกิจดังกล่าวของ กสศ. โดยให้ กสศ. มีการบริหารงานที่เป็นอิสระ ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี โดยมีเป้าหมายสำคัญในระยะยาวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 คือการทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง ชัดปัญหาคความยากจนข้ามชั่วรุ่น ผ่านความเสมอภาคทางการศึกษา และการยกระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคนไทยตามขีดความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

สำหรับกลยุทธ์การทำงานที่สำคัญของ กสศ. ระหว่างปีงบประมาณ 2565 - 2567 ประกอบด้วยเป้าหมาย 4 ด้านได้แก่ 1. การเข้าถึงการเรียนรู้ (Learning Access) 2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) 3. การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) และ 4. การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (System Change) เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาส นับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยแรงงานให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา เพื่อบรรเทาความยากจนอันเป็นรากเหง้าของปัญหาอื่น ๆ ซึ่งหากแก้ไม่ได้ ปัญหานี้จะส่งทอดวนเวียนข้ามรุ่น เพราะมีกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษา หรือได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพต่างกัน

ทั้งนี้ กสศ. มีความเชื่อว่า ‘ความเสมอภาคทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต’ คือ พื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้คนไทยก้าวพ้นจากความยากจนข้ามชั่วรุ่น ซึ่งหากคนไทยหลายล้านชีวิตก้าวออกจากกับดักความยากจนได้ ประเทศไทยก็จะสามารถก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ที่เราติดอยู่มาตั้งแต่ปี 2519 ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม กสศ. เป็นหน่วยงานเล็ก ๆ การแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำที่มีรากเหง้ายาวนานหลายทศวรรษ ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ กสศ. ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ด้วยเหตุนี้ กสศ. จึงพยายามดึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน เข้ามาช่วยกันแก้ปัญหาสำคัญของประเทศให้มีความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาของ กสศ. จะร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการใช้ ‘ข้อมูล’ ‘ความรู้’ และ ‘การทดลองนวัตกรรม’ เพื่อสนับสนุนการขยายผลเชิงนโยบาย ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กในระบบและนอกระบบ ระดับอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรี รวมไปถึงคนว่างงาน ผู้สูงอายุ คนพิการ โดยระดับความช่วยเหลือจะแตกต่างกันไปตามลำดับความสำคัญ เช่น เด็กยากจนพิเศษและกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วน เป็นต้น

ส่วนกลุ่มเยาวชนและแรงงานนอกระบบ กสศ. ได้จัดทำโครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ มาตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาคนในการขับเคลื่อนประเทศ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพราะฉะนั้นหากเราสามารถทำให้เด็กเยาวชนและแรงงานนอกระบบเหล่านี้กลับมามีพลังอยากจะทำอะไรที่ดี ๆ สิ่งที่เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ ที่เป็น การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้กับชุมชน ให้กับจังหวัด ให้กับสังคมไทยได้น่าจะเป็นเรื่องดี แต่เขาทำโดยลำพังไม่ได้ เขาต้องการกลไก และที่สำคัญเขาต้องการตัวช่วย

การสร้างเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไทย ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม และระบบการศึกษาในปัจจุบัน กสศ. ตระหนักดีว่า นอกเหนือไปจากพัฒนาโครงการต่าง ๆ ในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเยาวชนให้หลุดพ้นจากความยากจนข้ามชั่วรุ่น และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนานให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ ต้องอาศัยการสร้างภาคีเครือข่ายพันธมิตรจากทุกท่าน และความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร จากภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ กสศ. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้มีโอกาสร่วมกันทำงานกับทุกท่านเพื่อประโยชน์ของเด็กเยาวชน และคุณครูทุกคนเพื่อเป้าหมายร่วมกันของเราทุกคน

ดร.ไกรยส ภัทราวาท

ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

แตกต่าง อย่างธรรมดา ที่ไม่ธรรมดา

เรื่องเล่าจากผู้เรียน

เปลี่ยนภาวะยากจน สู่ ง่ายมี

ที่แตกต่าง อย่างธรรมดา ที่ไม่ธรรมดา

จินตนาการ เห็นหมู่บ้านเสื้อ ขยับปีก โบกยบิน ในถิ่นฐาน

หนังสือเล่มเล็ก ๆ เป็นสาระเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนเล็กคนน้อยที่สังคมเรียกว่า ‘ผู้ด้อยโอกาส’ ‘คนยากจน’ ‘คนเปราะบาง’ หรือ ‘แรงงานนอกระบบ’ ก็สุดแล้วแต่จะเรียกกันไปอย่างไรก็ตาม ทุกชีวิตที่เล่า ล้วนเป็นผู้ยากลำบากจากสาเหตุที่ต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องโทษ, ผู้พิการ, ผู้ว่างงาน, ผู้สูงอายุ ฯลฯ ล้วนแต่กำลังอยู่ในห้วงเวลาของชีวิตที่ทุกข์ทน หม่นหมอง โดดเดี่ยว เร่รอน หลุดลอยจากครอบครัว ขาดโอกาส การต่อสู้ดิ้นรนที่มีมดมนไร์ทางออก ทางรอดของชีวิต ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้าวของแพง แรงงานถูก ที่สำคัญผู้ยากลำบากส่วนใหญ่มีภาวะพึ่งพิงต้องดูแลผู้เฒ่าผู้แก่และลูกหลาน

การดำเนินโครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เป็นโอกาสสำคัญที่มีแนวคิดสำคัญที่เน้นการสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สร้างการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการร่วมอย่างเข้าใจและเชื่อมโยงเป็นองค์รวม ทั้งมิติเศรษฐกิจ ชุมชน การพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทฐานทรัพยากร วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ฯลฯ ที่สำคัญคือพัฒนาทักษะอาชีพที่ผู้ยากลำบากอยากเรียนรู้ ควบคู่กับการเอื้อทุนประกอบอาชีพให้ได้ทำจริงต่อเนื่องตามปรัชญา ‘ไม่ได้ให้ปลา แต่สอนให้ตกปลาและหาเบ็ดให้ด้วย’ ในขณะที่เดียวชุมชนท้องถิ่นก็เอื้อหาบ่อปลา ลำน้ำ ที่มีปลา พร้อมทั้งจะตกปลาได้จริง ๆ

การเตรียมความพร้อมโดยหนุนเสริมทางวิชาการสร้างนิเวศการเรียนรู้ให้กับผู้รับทุนที่เรียกว่า ‘หน่วยจัดการเรียนรู้’ ทั้งหมดล้วนเป็น ‘ปัญญาชนพื้นถิ่นผู้นำการเปลี่ยนแปลง’ อยู่ในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งวิสาหกิจชุมชน, อบต., กศน., สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, วิทยาลัยชุมชน, มหาวิทยาลัย, มูลนิธิ ล้วนเป็นทีมงานที่มีเจตน์จำนงค์ที่ต้องการใช้การเรียนรู้ใหม่ในการพัฒนาผู้คนยากลำบากได้อย่างมีพลังครบถ้วน ทีมงานหน่วยจัดการเรียนรู้ที่ เป็นผู้สร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ใหม่ เปิดใจ รับฟังอย่างตั้งใจ เข้าใจผู้เรียน เป็นเพื่อนมากกว่าเป็นครู การติดตามสร้างพื้นที่เรียนรู้ ดูแล เสริมพลัง ย้ำความมั่นใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับรากฐาน วิธีคิด ทักษะคิด จิตใจ ความไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ลำพัง สิ้นหวัง อีกต่อไป

มากไปกว่านั้นเรื่องเล่าทุกกรณีชี้ชัดว่า ‘การเรียนรู้ใหม่’ ทำให้องกามทางสติปัญญาคู่ไปกับการทำมาหากินในถิ่นฐาน สร้างงาน สร้างตัว สร้างครอบครัวที่อบอุ่น สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่อุ้มชูดูแล แบ่งปันกันได้จริง ๆ

หนังสือเรื่อง ‘คำปราชญ์เล่า 15 บุคคลต้นแบบเรื่องเล่าจากห้องเรียนชุมชน’ จากชีวิตเล็ก ๆ นี้ สำหรับข้าพเจ้าอ่านแล้วได้ข้อสรุปว่า คุณภาพการเรียนรู้นำไปสู่คุณภาพชีวิตและคุณภาพความสัมพันธ์ การสร้างนิเวศการเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การทำมาหากิน ช่วยคนยากจนที่กำลังดิ้นรนชนชายให้อยู่รอด และค่อย ๆ รุ่งเรืองไปด้วยกัน จึงเป็นคำตอบสำคัญ

ขอคารวะขอบคุณผู้เล่าเรื่อง หน่วยจัดการเรียนรู้ มวลหมู่พี่น้องผู้ร่วมสร้างทางเลือกทางการศึกษา สู่อิสราภาพของผู้ยากไร้

ด้วยจิตคารวะ

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ผู้จัดการโครงการหนุนเสริมวิชาการ

โครงการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

แสงสว่างบนเส้นทางที่มืดมิด

ในท่ามกลางระบบการศึกษากระแสหลักมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การแข่งขัน มาตรฐานตัวบ่งชี้ และประสิทธิภาพ นำมาสู่การเรียนรู้ที่เด็กเก่ง ห้องเรียนอัจฉริยะ เรียนเพื่อสอบ แพ้คัดออก เด็กในแต่ละโรงเรียนถูกแบ่งเป็นชั้นเก่ง กลาง อ่อน เด็กเก่งถูกยกย่องชมเชย ติดป้าย มอบโล่ มอบเกียรติบัตร ในขณะที่เด็กกลุ่มกลางและอ่อนที่เป็นเด็กหลังห้อง คือ เกร ไม่ตั้งใจเรียน ค่อย ๆ ถูกผลักออกมา จนมีเด็กออกกลางคันจำนวนมากเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2564 มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา 238,707 คน พร้อมกับความรู้สึกถูกตีตราเป็นผู้แพ้ เรียนอ่อน ไม่เชื่อฟัง สร้างปัญหาเชิงพฤติกรรมทั้งเพศ ยาเสพติด ความรุนแรง และอื่น ๆ ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นปีแล้วปีเล่า เยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ที่มีการศึกษาแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ ถึง 900,000 คน หลังออกจากโรงเรียนเสี่ยงเข้าสู่อาชญากรเด็กจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีกลุ่มผู้ใหญ่ แรงงานนอกระบบ ผู้ตกงาน คนยากไร้ กลุ่มคนพิการ ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์จำนวน 1,900,000 คน อยู่ในภาวะสูญเสีย ตกงาน รายได้ลดลง ถูกออกจากการงาน ยากจนเฉียบพลันกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ชำรุดยากแก่การเยียวยาให้ดียิ่งขึ้น นับวันปัญหานี้ยังสร้างความเหลื่อมล้ำมากขึ้นตามลำดับ

ในทางตรงกันข้าม กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีมุมมอง ทฤษฎีทางการศึกษาทางเลือก ที่มองคุณค่าของมนุษย์ ทุกชีวิตที่เรียนรู้พัฒนาได้ต้องการมีพื้นที่เปิดกว้างอิสระ ไม่มีระบบอำนาจ ระเบียบกฎเกณฑ์กดทับ การใช้ชุมชนเป็นฐานที่มีความหลากหลาย แตกต่าง และนิเวศการเรียนรู้ระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ผู้ยากไร้ คนยากจน คนด้อยโอกาส คนพิการ กลุ่มสตรีที่สิ้นหวัง เยาวชนที่ก้าวพลาด กลับค่อย ๆ พื้น ยืนขึ้นอย่างมั่นใจและมีศักดิ์ศรี เรียนรู้ด้วยกันบนฐานของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสตร์คิดสรรสาถลต้อยอด ส่งต่อจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกหนึ่ง ออกแบบสินค้าชุมชนได้อย่างน่าสนใจ มีเรื่องราวเชื่อมโยงเครือข่าย ระบบตลาดในชุมชนและออนไลน์ จนทุกคนมีอาชีพ มีรายได้ที่ต่อเนื่องมั่นคง ครอบคลุมกลับมามีความสุข แม้รายได้อาจจะไม่มากเท่ากับการทำงานในเมือง โรงงานอุตสาหกรรม และการขายแรงงานดั่งที่ผ่านมา คุณภาพชีวิตดีขึ้น ชุมชนที่ล่มสลายเจียบงันกลับมีชีวิต งอกงามอย่างประณีตยิ่ง

หนังสือ ‘คำปราศรัยเล่า 15 บุคคลต้นแบบเรื่องเล่าจากห้องเรียนชุมชน’ เป็นเรื่องราวที่มหัศจรรย์ชวนติดตามของปราชญ์เยาวชน ปราชญ์หญิง ปราชญ์ผู้พิการ ปราชญ์ผู้ใช้แรงงาน ทุกชีวิตผ่านความยากลำบาก โศกโชนชีวิต ก้าวพลาด ถูกสังคมรอบข้างตีตรา มองด้วยสายตาด้วยค่า การได้รับโอกาสการเรียนรู้ใหม่ การศึกษาทางเลือกที่ออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการแต่ละคน การให้ทุนทรัพยากรชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ชัดเกลอย่างค่อยเป็นค่อยไป จับอาชีพที่ตนเองถนัดได้ สุดท้ายปราชญ์ 15 ชีวิตที่มีแต่ความมีเมตตา ได้ก้าวพ้นปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างมั่นใจ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน บทเรียน 15 ชีวิตนี้จะเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้กับผู้ยากจนด้อยโอกาส ผู้สูญเสียความมั่นใจในชีวิต กลับฟื้นคืน มีสติปัญญา กลับมาเรียนรู้พัฒนาตนเองอีกครั้ง ด้วยความเชื่อมั่น พลังจิตวิญญาณของหนังสือเล่มนี้ยิ่งเต็มเปี่ยมยิ่ง

ศ. ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

ประธานอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนา

เยาวชนและประชากรวัยแรงงานนอกระบบ

สารบัญ

2 เปลี่ยนความ 'ไม่รู้และไม่มี' ด้วย 'ความรู้' ดร.ไทรยศ ภัทรราวาท

4 แตกต่าง อย่างธรรมดา ที่ไม่ธรรมดา ดร.สมคิด แก้วทิพย์

6 แสงสว่างบนเส้นทางที่มืดมิด ศ. ดร.สมพงษ์ จิตระดับ
สุ้องคะวาทีน

10 ชีวิตที่เกินสุด...
จนต้องหยุดกลับมาเริ่ม
ใหม่ของปอนด์

16 แสงแห่งโอกาสของ
'คนหลังกำแพง'

21 เปลี่ยนความหวังเป็นพลัง...
เส้นทางการศึกษาเรียนรู้ของ
ผู้ก้าวพลาด

25 แม้हुไม่ได้ยืน
แต่ต่ายังมองเห็น
ชีวิตที่ก้าวไปข้างหน้า
ของ 'สงศรี ติะปัญญา'

30 'สมจิตร ชาปัญญา'
กับการปลดล็อก
ความรู้สึกด้อยค่า
ในความพิการ

35 'จวี แสงปาน'
กับการปรับเปลี่ยน
เพื่ออยู่รอด

40 'กัลยา ทิ่งแก้ว'
ฝ่าทอพลิกชีวิต

45 'อูเชิน ดีแลตานา'
ผู้สร้างร้านตัดผมจาก
ความฝันและความหวัง
ของเยาวชน

50 'สุข' ที่เก็บได้ในสวน
ของ 'สอยดาว พวงจันทร์'

54 เรียนรู้ตลอดชีวิตกับ
'ป้าสาย คัดชาญ'

60 ก้อแต่ถอยไม่ได้
'พวงแก้ว ม่วงคำ'
แม่เลี้ยงเดี่ยวลูกสาม

65 'ก๊พวดดี ยศโสทร'
สร้างอนาคตผ้าภูซาง
ผสาน 3 อัตลักษณ์
ชาติพันธุ์

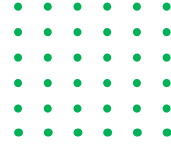
70 เสิร์ฟคนเมือง
ด้วยพืชผักท้องถิ่น
ด้วยฝีมือ
'พิมพี ขยันใหญ่ยิ่ง'

76 'นันทพงษ์ แป้นเอียด'
นักบริหารที่ช่วยเติม
ช่องว่างระหว่างวัย

81 'ปราโมทย์ เวียงจอมทอง'
กับ ความมั่นคงทางอาหาร
จากไร่หมุนเวียน

คำปราศรัยเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

ชีวิตที่เกินสุด...จนต้อง หยุดกลับมาเริ่มใหม่ ของปอนด์

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้ทักษะการปูกระเบื้อง
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนจะต้องกลายเป็นผู้ต้องโทษเข้าสู่ **สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน** มีความสัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ ในสังคมหลากหลายมิติ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากครอบครัว รวมไปถึงเรื่องโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้วิชาชีพ จากข้อมูลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช เยาวชนเกินร้อยละ 90 ที่เข้ามาอยู่ที่นี่ ออกจากโรงเรียนโดยไม่สามารถศึกษาภาคบังคับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขาดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีงานทำ และถูกชักจูงไปสู่การกระทำผิดกฎหมายได้ง่าย

ภารกิจของสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ไม่ใช่การลงโทษให้หลายจำ แต่เป็นการหยิบยื่นโอกาสใหม่ให้เด็กและเยาวชนได้มีการศึกษาและการประกอบวิชาชีพอย่างเหมาะสม รวมถึงดูแลและฟื้นฟูสภาพจิตใจให้พวกเขาพร้อมกลับสู่สังคมอีกครั้ง โดยไม่หันกลับมาทำผิดซ้ำ ซึ่งสถานพินิจฯ แต่ละแห่งมีแนวทางการพัฒนาแตกต่างกันไป

ชีวิตที่สุดไปกับทุกเรื่อง

“ผมว่าผมใช้ชีวิตมาคุ้มสุด ๆ แล้วนะ ใช้ชีวิตได้สุดกับทุกเรื่อง” **ปอนด์ (นามสมมติ)** เอ่ยขึ้น

เขาไม่อาจที่จะบอกว่าเคยใช้ชีวิตอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา และเคยติดยาเสพติดมาก่อน ก่อนชีวิตพลิกผันชนิดที่เรียกว่าดีลิ่งกา ปอนด์เป็นเด็กเรียนดีมาโดยตลอดจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น

ปอนด์ เล่าว่า เขาเริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง อยู่กับตัวเองมากขึ้น ใ้เวลากับครอบครัวน้อยลง แต่ก็ยังหาเวลาออกไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน

“ผมเริ่มจากหนีพ่อแม่ไปเล่นเกม และเริ่มหนักขึ้นเรื่อย ๆ มีอบายมุขหลายอย่างที่พบเจอ หนึ่งในนั้นคือ ยาเสพติด ผมติดหนักมากจนไม่เอาอะไรเลย ไม่เรียนหนีเรียน ทะเลาะกับพ่อแม่ จนอยากออกจากบ้าน”

จากเด็กเรียนดี เกรดเฉลี่ยสูง กลายเป็นนักเรียนที่ติด ร (รอกการตัดสินใจหรือยังตัดสินใจไม่ได้) และ ติด มส. (ไม่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินผลปลายภาค) รวมแล้วมากกว่า 10 วิชา เกินกว่าครึ่งของสาระวิชาที่เรียน แถมยังโดนตรวจค้นเจอยาเสพติดถึง 3 ครั้ง ปอนด์จึงถูกเชิญให้ออกจากโรงเรียนในที่สุด

“ตอนนั้นผมคิดว่าไม่เรียนแล้ว จะออกไปทำงานหาเงินเอง จะใช้ชีวิตเป็นของตัวเอง เลยขอไปทำงานกับพ่อ แต่พ่อก็ขอให้เรียน กศน. ผมรับปากพ่อไปสัปดาห์ เพราะไม่ได้คิดอะไรเยอะ กศน. เรียนแค่ 1-2 วันต่อสัปดาห์ ผมทำงานมีเงินเป็นของตัวเองไม่ต้องขอเงินพ่อแม่ แต่ยังไม่เลิกติดต่อกับเพื่อนกลุ่มเดิมซึ่งทางบ้าน

ไม่รู้เรื่อง คราวนี้ผมกลับไปติดยาเสพติดหนักกว่าเดิมอีก สุดท้ายก็โดนจับเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ”

และที่นี่ได้ทำให้ปอนด์ได้รู้จักกับ **โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้ทักษะการปูกระเบื้อง** ด้วยพื้นฐานที่เป็นเด็กเรียนดีมาก่อน เมื่อถูกส่งตัวเข้ามาในสถานพินิจฯ ความสามารถของปอนด์ฉายแววจนถูกส่งชื่อเข้าฝึกอบรมด้านภาวะผู้นำและความกล้าแสดงออก โอกาสครั้งนั้นทำให้ปอนด์ได้กลับสู่โลกภายนอกที่จุดประกายให้ปอนด์เปิดรับการเรียนรู้เพราะอยากได้รับอิสรภาพและอยากออกไปเรียนต่อให้จบ แต่เขายอมรับว่า ช่วงแรกที่เข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรปูกระเบื้อง เขาไม่ได้รู้สึกชอบ อันที่จริงแอบต่อต้านด้วยซ้ำ เพราะไม่ใช่สิ่งที่ตัวเองอยากทำ

ปอนด์ บอกว่า หลักสูตรปูกระเบื้องเป็นหลักสูตร 90 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่การสอนทักษะการปูกระเบื้องระดับพื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง จากนั้นมีการฝึกภาคปฏิบัติกับวิทยากรในช่วงท้ายของการอบรม นอกจากฝึกวิชาชีพแล้ว โครงการยังสอดแทรกความรู้เรื่องทัศนคติเชิงบวกให้กับกลุ่มเป้าหมายด้วย เช่น การจัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจและกิจกรรมสร้างการรู้จักตัวเอง เป็นต้น

“ให้ผมเรียน ผมก็เรียนนะแต่ก็แอบอู้บ้าง เพราะไม่ได้อยากเรียน จนการทำงานมีปัญหาเพราะผมและเพื่อนไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน อาจารย์เรียกผมมาคุย บอกให้ผมลองเปิดใจทำงาน บอกผลดีผลเสียของการทำงาน ผมก็เลยคิดว่าเอา ก็เอา ยังเราก็ออยู่ในนี้อยู่แล้ว หนีก็ไม่ได้”

เมื่อตัดสินใจกลับมาเข้ากลุ่มเรียนรู้อีกครั้ง ทุกอย่างไม่ได้ราบรื่นไปเสียทีเดียว ปอนด์ บอกว่า เพื่อนไม่เชื่อใจให้เขาลงมือทำงาน เพราะไม่ได้เข้าร่วมเรียนรู้มาตั้งแต่แรก แต่ปอนด์ไม่ละความพยายาม ค่อย ๆ เรียนรู้ฝึกฝนในทุก ๆ กระบวนการ โดยเฉพาะ การตัดและปูแนวกระเบื้องที่ต้องใช้สมาธิ เนื่องจากเป็น งานฝีมือ

“ผมคิดว่าเป็นไงเป็นกันลองดูสักตั้ง ก็ลองทำทุกอย่าง จนมาเจอสิ่งที่กลัวคือ การตัดกระเบื้อง ทดลองทำจากแผ่นเล็ก ๆ ทั่วไปเรื่อย ๆ จนเริ่มทำได้ พอเพื่อนเห็นว่าผมทำได้ผมก็เริ่มเข้าหาเพื่อนว่าขอช่วยทำด้วยได้ไหม กลับกลายเป็นว่าเพลินไปกับตรงนั้น ลืมไปเลยว่าเมื่อก่อนเคยไม่ชอบ”

**“ผมเคยรู้สึกหวาดกลัว
และคิดว่าคงกลับไปเรียนต่อได้ยาก
แต่การได้เรียนรู้ทั้งวิชาการและ
วิชาชีวิตจากสถานพินิจฯ แห่งนี้
ทำให้ผมรู้จักวางแผนชีวิตตัวเอง
เมื่อได้รับการปล่อยตัว
ผมสัญญากับตัวเองและอาจารย์ว่า
จะเรียนต่อให้จบ”**

ปอนด์เวอร์ชันใหม่

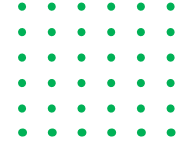
‘กลับมาเรียนต่อ’ เป็น 4 คำสั้น ๆ ที่ปอนด์ยอมรับว่า เคยรู้สึกหวาดกลัว และคิดว่าทำยากมาก ๆ แต่ปอนด์ได้เรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีวิตจากสถานพินิจฯ แห่งนี้ การคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นลำดับขั้นตอน มีส่วนช่วยให้เขาตัดสินใจและวางแผนชีวิตตัวเอง เมื่อได้รับการปล่อยตัวเขาสัญญากับตัวเองและอาจารย์ว่าจะเรียนต่อให้จบ

“ผมห่างหายจากการเรียนมา 2 ปี สำหรับคนอื่นอาจไม่นาน แต่สำหรับผมเป็นเวลาที่ยาวนานมากเพราะชีวิตผ่านอะไรมาหนักมาก คิดสับสนประมาทตัวเองว่าเรียนไม่ได้แน่ ๆ แต่ก็มานั่งคิดว่าขนาดเรื่องที่ไม่ชอบอย่างปฏิกิริยาเรายังทำได้ แล้วเรื่องเรียนที่เคยทำได้ดีมาก่อน ทำไมจะทำไม่ได้ หลังจากนั้นผมคิดอยู่เสมอว่าผมต้องกลับมาเรียนต่อให้ได้”

ปอนด์ เล่าต่อว่า การเปลี่ยนแปลงของพวกเราที่เกิดจากการเรียนในหลักสูตรปฏิกิริยา ไม่ใช่แค่ทักษะในการปฏิกิริยาเท่านั้น แต่เปลี่ยนแปลงมาถึงภายในตัวของพวกเรา เป็นข้อที่ทำให้ศาลพิจารณาลปล่อยตัวพวกเราที่เรียนในหลักสูตรปฏิกิริยา รุ่นที่ 1 พร้อมกันถึง 25 คน ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นในสถานพินิจฯ แห่งนี้มาก่อน

คราวนี้ปอนด์ไม่ปล่อยให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเขา ไม่โทษและตีโพยตีพายว่าคนอื่น แต่ปรับปรุงตัวเองเพื่อเป็นปอนด์ในเวอร์ชันใหม่ที่ดีกว่าเดิม หลายคนอาจมองว่าเพื่อนและสภาพแวดล้อมรอบข้างมีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ปอนด์ไม่ปฏิเสธ เขาตัดขาดจากเพื่อนกลุ่มเดิม พร้อมเปิดใจยอมรับเพื่อนกลุ่มใหม่ แต่สิ่งที่เขาเชื่อมั่นที่สุด คือ ‘ตัวเอง’ ด้วยการเสริมความแข็งแกร่งและความมั่นคงทางจิตใจให้ตัวเองในทุกย่างก้าวของชีวิตต่อจากนี้

“ผมย้อนคิดกลับไปว่าตอนทำงานในสถานพินิจฯ ผมสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ แถมงานยังออกมาดีด้วย ผมก็เลยลองเปิดรับเพื่อนกลุ่มใหม่เข้ามา ขอฝากเยาวชนทุกคนที่คิดว่าเพื่อนเป็นสาเหตุให้เดินทางผิดจริงอยู่ที่เพื่อน สภาพแวดล้อม ทุกอย่างมีผลต่อตัวเรา แต่สิ่งที่มีผลจริง ๆ คือ ตัวเราเอง **ผมใช้ประสบการณ์ที่เดินพลาดมาเตือนใจ ทุกเส้นทางที่เลือกเดินอย่าให้เสียเปล่า ถ้าใจเราไม่เอา เราก็กไม่เอา จงยืนยันให้เป็นเดินอย่างมีสติ ก้าวอย่างมีสติ ถ้าผมได้ไปเจอปอนด์ในอดีต ผมจะบอกว่าผมไม่กลัวเขาแล้ว ผมจะไม่ยอมตามใจเขาอีกแล้ว”**

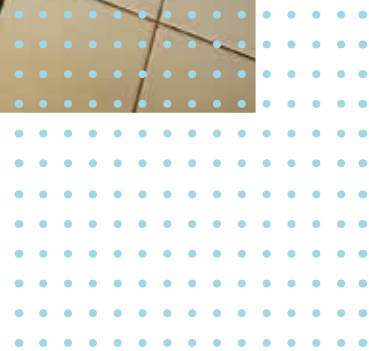
คำปราชญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

แสงแห่งโอกาสของ 'คนหลังกำแพง'

โครงการพัฒนาทักษะอาชีพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดหนองบัวลำภู
วิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู

หากชีวิตออกแบบได้ คงไม่มีใครอยากก้าวพลาดกระทำผิดจนต้องถูกคุมขัง พวกเขาจึงหวังเพียงโอกาสที่สังคมหยิบยื่นให้เพื่อใช้พลิกชีวิตตนเอง เช่นเดียวกับ **ฐิติ (นามสมมติ)** นักโทษชายเด็ดขาดชั้นกลาง จากคดียาเสพติด ที่ถูกศาลจังหวัดหนองบัวลำภูตัดสินจำคุก 1 ปี แต่ในที่แห่งนี้ก็ยังมีแสงแห่งโอกาสส่องเข้ามา เมื่อวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู ได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะอาชีพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อใช้สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้ต้องโทษในวันที่พ้นโทษจากเรือนจำ

“ตอนแรกที่เข้ามาอยู่ที่นี่คิดว่าชีวิตนี้คงไม่มีโอกาสได้ทำอะไรแล้ว นอกจากอยู่ในกรงและกฎระเบียบของเรือนจำไปวัน ๆ คงจะไม่ได้ทำอะไรเพื่อตัวเอง ไม่มีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์หรือว่าความรู้ต่าง ๆ และเมื่อโอกาสมาถึง เราก็สมัครเลย ดึกว่าปล่อยเวลาทิ้งไปวัน ๆ”

เปิดใจเรียนรู้ พิสูจน์ความสามารถ

หลักสูตรการสอนทำพวงกุญแจไม้กวาดจิ๋ว และพวงกุญแจดอกฝ้าย คือ อาชีพที่วิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภูนำมาใช้ฝึกทักษะอาชีพให้ผู้ต้องโทษในเรือนจำ ฟังดูแล้วอาจจะเป็นอาชีพง่าย ๆ ทำได้ไม่ยาก แต่สำหรับชีวิตแล้ว เขาบอกว่า ยากมาก ๆ เพราะต้องอาศัยทักษะการเย็บปักถักร้อยและความประณีตในการทำ แม้เป็นสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ถนัด และต้องทำงานประจำจนแทบไม่มีเวลาทำงานอดิเรก แต่เขาก็ไม่กลัวที่จะทำสิ่งใหม่เพื่อ ‘ท้าทาย’ ตนเอง

“ไม่เคยจับเข็มมาก่อนเลยในชีวิต อะไรที่ขาดหลุดลุ่ย ก็จ้างช่างอย่างเดียว แรก ๆ ที่ไปเรียนก็ค่อนข้างยาก เพราะเป็นสิ่งที่เราไม่เคยทำ ก็จะมีสติหงุดหงิด ต่อต้านบ้าง เพราะปกติเป็นคนใจร้อน แต่คิดว่าในเมื่อเรามีโอกาส ก็อยากพิสูจน์ความสามารถตัวเอง ก็เลยเปิดใจและลงตั้งใจศึกษา พยายามฟังคำแนะนำจากวิทยากร และค่อย ๆ ฝึกฝนไปเรื่อย ๆ”

แม้ผลงานพวงกุญแจชิ้นแรกจะยังออกมาไม่สวยงามนัก แต่ชีวิตก็รู้สึกภาคภูมิใจ และบอกว่า ของขำร่ายที่ผ่านการถักทอด้วยสองมือนี้ ยังทำให้เขาเห็นความหวังใน ‘เส้นทางชีวิต’ ต่อจากนี้

“เราภูมิใจสำหรับผลงานชิ้นแรกที่เริ่มทำและทำได้สำเร็จ ก็เหมือนกับการเดินทางของผมนี่ยังสามารถไปถึงจุดหมายได้ แม้จะไม่สำเร็จสวยงาม แต่อย่างน้อยเราก็เดินไปถึง ที่สำคัญแม้ว่าระหว่างทางจะขลุกขลักนิดหน่อย แต่เราก็ตั้งใจที่เดินมาถึงจุดหมายได้ และที่สำคัญคือจุดไหนที่ยังขาดหรือบกพร่องอยู่ จะมีทั้งวิทยากร หัวหน้า และเพื่อน ๆ ที่เขาเชี่ยวชาญมาคอยแนะนำ ทำให้เราได้เรียนรู้เพิ่มเติมขึ้น”

การมีโอกาสได้เรียนรู้ไม่เพียงช่วยเพิ่มเติมทักษะอาชีพใหม่ ๆ แต่ยังทำให้ชีวิตได้ฝึกสมาธิ พัฒนาจิตใจ ผ่อนคลายความเครียด และลดความใจร้อนลงไปได้มาก

“พอเราได้อบรม ทำไปเรื่อย ๆ ก็เกิดความเพลิดเพลิน ได้ฝึกสมาธิ เราจะมุ่งเป้าหมายไปที่ชิ้นงานของเรา จนบางครั้งก็ทำเพลินจนลืมดูเวลา เลยช่วงเวลาที่หัวหน้ากำหนดให้ ที่สำคัญการได้มารวมกลุ่มทำงานกับเพื่อน ๆ ทำให้ได้พูดคุยปรึกษากัน ความสัมพันธ์ก็ดีขึ้น”

จากผู้ขาดโอกาส สู่การเป็นผู้ให้ โอกาส

ความมุ่งมั่นตั้งใจไม่เพียงทำให้รู้ดีสามารถทำงานเย็บปักทวงกุญแจได้หลากหลายรูปแบบ แต่ยังมีฝีมือถึงขั้นได้รับเลือกให้เป็น ‘วิทยากรแกนนำ’ เพื่อส่งต่อองค์ความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ ในเรือนจำหนองบัวลำภู

‘สุดที่จะภาคภูมิใจ’ คือถ้อยคำที่รู้สึกกล่าวออกมาจากใจถึงความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และเล่าต่อว่า “ภูมิใจทั้งกับตัวเอง ทีมงาน และทุกคนด้วย ที่อย่างน้อยเราสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาเผยแพร่ให้แก่พี่น้องรุ่นต่อ ๆ ไปได้ ให้เขามีความรู้และทำได้เหมือนกับที่เราทำ”

ปัจจุบันรู้ดีได้ส่งต่อความรู้การทำทวงกุญแจให้แก่เพื่อน ๆ ในเรือนจำแล้วประมาณ 2-3 รุ่น โดยแต่ละรุ่นจะมีสมาชิกประมาณ 40 คน การได้ทำหน้าที่วิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ไม่เพียงช่วยให้เขามีความรู้และความเข้าใจมากขึ้น แต่ประสบการณ์ในการทำงานยังทำให้เขาสามารถวางแผนบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ

“แต่ก่อนทำทวงกุญแจ 1 ชั้น มีหลายขั้นตอนมาก หากทำคนเดียวทุกขั้นตอนจะใช้เวลาประมาณ 10 นาที เราก็เลยคิดว่าต้องแบ่งหน้าที่กัน คนนี้ทำขั้นตอนแรก แล้วก็มอบให้คนอื่นทำขั้นตอนต่อไปจนครบกระบวนการ ซึ่งลดเวลาลงไปได้มาก และได้ผลลัพธ์ค่อนข้างน่าพอใจ สำหรับการแบ่งหน้าที่จะประเมินจากความถนัดในช่วงที่ทำร่วมกัน ว่าคนไหนทำขั้นตอนใดได้ค่อนข้างเร็วหรือเรียนรู้เร็ว เราก็จะมอบหน้าที่ให้เป็นคน ๆ ไป”

**“จากเดิมที่คิดจะใช้ชีวิตไปวัน ๆ
รอวันพ้นโทษ โครงการฯ นี้ทำให้ผม
เห็นคุณค่าของตัวเอง อยากเรียนรู้
เพื่อเป็นช่องทางสร้างอาชีพให้ตนเอง
และครอบครัว ให้ผมกลับไปใช้ชีวิต
ภายนอกได้อีกครั้ง”**

‘โอกาส’ ที่ได้รับ รวมถึงการ **‘เปิดกว้าง’** ของเรือนจำหนองบัวลำภูที่กล้า **‘เปิดใจ’** ให้ผู้ต้องโทษได้มีโอกาสเรียนรู้ ทำให้ผู้ที่เคยก้าวพลาดอย่างผิดใจได้กลับมาเห็นคุณค่าของตนเอง

“หลังจากที่ได้เข้าร่วมอบรม ผมคิดว่ารู้จักตัวเองมากขึ้น รู้ว่าเรามีความสามารถ แล้วยังถ่ายทอดให้แก่คนอื่นได้ ที่สำคัญเราเห็นคุณค่าของตัวเอง จากที่เคยมีความคิดว่าเราอยู่ข้างใน ก็คงใช้ชีวิตไปวัน ๆ รอแค่วันที่เราจะพ้นโทษไปแค่นั้น แต่พอมีโครงการจากทางวิทยาลัยชุมชน และ กสศ. เข้ามา ก็รู้สึกตื่นตัว รู้สึกอยากเรียนรู้ และคิดว่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในครั้งนี่ จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นช่องทางสร้างอาชีพสำหรับตัวเองและครอบครัว ให้เรากลับไปใช้ชีวิตภายนอกได้อีกครั้ง”

อย่างไรก็ดี ฐิติเชื่อว่าทุกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเรือนจำแห่งนี้ จะทำให้เส้นทางชีวิตของเขาในวันที่ก้าวพ้นเรือนจำเป็นการ **‘ก้าวเดิน’** บนเส้นทางใหม่ที่สดใสและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

“ชีวิตของผมอาจจะเป็นก้าวนี้ที่ผิดพลาด เป็นบทเรียนเล่มสำคัญที่สุดในชีวิตที่ต้องเข้ามาอยู่ในนี้ และคิดว่าตัวเราคงไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้อีก แต่นับตั้งแต่มีโครงการฯ ดี ๆ ที่เข้ามาช่วยให้เราได้เรียนรู้อาชีพ มาขัดเกลาความคิด ทำให้เราสามารถเตรียมตัวและเตรียมใจที่จะกลับไปออกที่ไปสู่อีกโลกภายนอก เพื่อพิสูจน์ว่าเมื่อได้โอกาสที่สำคัญครั้งนี้แล้ว เราจะไม่กลับไปเหมือนเดิมอีก และคิดว่าคงจะใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ทำงานเพื่อส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น”

“อย่างน้อยก็รู้ว่าเรายังมีค่าที่จะยืนอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมั่นคง”

คำปรารภเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

เปลี่ยนความหวังเป็นพลัง...

เส้นทางการเรียนรู้ ของผู้ก้าวพลาด

โครงการการฝึกอบรมทักษะการติดตั้งระบบไฟฟ้าให้กับผู้ต้องขัง
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา

วิทยาลัยเทคนิคพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“ตอนแรกก่อนเรียนเรากลัว แต่พอเราตั้งใจจริง ๆ เราก็รู้ว่าเราทำได้”

ความสำคัญของการเรียนรู้ อาจถูกบอกเล่าอย่างเรียบง่ายแต่ทรงพลังจากผู้ที่กำลังต้องการความรู้เพื่อนำมาสร้างโอกาสในอนาคต เหมือนเช่นคำบอกเล่าของ **ต่อ (นามสมมติ)** ผู้ต้องโทษชายได้กล่าวไว้ หลังจากการฝึกอบรมช่างไฟฟ้า ภายใน **ทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา**

ทัณฑสถานฯ แห่งนี้มีการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องโทษหลากหลายสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็น การทำเบเกอรี่ การเรียนภาษาอังกฤษ การทำเฟอร์นิเจอร์ การพับถุง หรือแม้แต่การเรียนหลักสูตร กศน. แต่ทักษะอาชีพที่ยังขาดแคลนที่สามารถต่อยอดไปสู่การเป็นผู้ประกอบการได้ เช่น อาชีพช่างไฟฟ้า กำลังเป็นที่ต้องการในทัณฑสถานฯ เนื่องจากความขาดแคลนของบุคลากรผู้สอน

ต่อ ผู้ต้องโทษชาย บอกว่า เดิมทีเขามีเพียงแค่ความสนใจเกี่ยวกับไฟฟ้าเท่านั้น แม้จะไม่แน่ใจในความสามารถของตัวเอง และมองว่าไฟฟ้าเป็นงานที่ยากและอันตรายหากไม่ระมัดระวัง แต่เขาก็ตัดสินใจเข้าฝึกอบรมร่วมกับโครงการฯ เพราะ

มองว่า นี่เป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เขาได้เรียนรู้ทักษะการเป็นช่างไฟฟ้าเพื่อนำไปประกอบอาชีพในอนาคต หรืออย่างน้อยก็ช่วยให้เขาซ่อมไฟฟ้าด้วยตัวเอง เขาจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการฝึกอบรมทักษะการติดตั้งระบบไฟฟ้าให้กับผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา

เสมือนเป็นเรื่องปกติของทุกครั้งเมื่อเราเริ่มต้นเดินทางบนเส้นทางที่ไม่คุ้นชินเราไม่อาจรู้เลยว่าจะต้องเจอกับอะไรข้างหน้า แต่ตลอดระยะเวลา 1 เดือนกับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ต่อเริ่มมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวเองอย่างช้า ๆ นับตั้งแต่ทฤษฎีพื้นฐานไปจนถึงการปฏิบัติ ที่ทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นทีละนิดว่า เขาก็สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้เช่นกัน

“การเรียนรู้ครั้งนี้ทำให้เราได้รับประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้ขั้นตอนการปฏิบัติ ตั้งแต่เริ่มต้นจนใช้งานได้ เกิดความรู้สึกภูมิใจที่เราทำได้และทำได้ค่อนข้างดี สำหรับการเรียนรู้ใน 1 เดือน ตอนนี้เหมือนบันไดขั้นแรกที่ต้องฝึกเพิ่มอีก” ต่อ กล่าว

ถ้าหากให้ประเมินตัวเอง 80 คะแนน คือตัวเลขที่ต่อให้ตัวเองนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ส่วนอีก 20 คะแนนที่เว้นว่างคือ ความไม่แน่นอนในช่วงปฏิบัติจริง ความมั่นใจที่สะท้อนออกมาจากคะแนนการประเมินตัวเองของเขาไม่ได้เกิดขึ้นจากการออกแบบหลักสูตรการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยส่วนผสมของความพยายามในการพัฒนาตัวเองด้วย

“สิ่งที่เปลี่ยนไปไม่ได้มีเพียงแค่ทักษะและความรู้ด้านช่างไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่การได้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายในตัวเอง ได้กลายเป็น ‘พลัง’ สำคัญที่ทำให้ผมค้นพบตนเอง และผมมี ‘ศักยภาพ’ มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้”

ต่อ เล่าว่า นอกจากการเรียนในห้องเรียนแล้ว เมื่อมีเวลาว่างเขามักจะทบทวนบทเรียนจากบันทึกที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจจักเครื่องมือแต่ละชนิด หรือการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยขณะทำงานก่อนจะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปทดลองปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำทุกขั้นตอน

จนถึงตอนนี้หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม สิ่งที่เปลี่ยนไปไม่ได้มีเพียงแค่ทักษะและความรู้ด้านไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่การได้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายตัวเอง ได้กลายเป็น ‘พลัง’ สำคัญที่ทำให้ต่อกันพบตนเอง และเป็นเครื่องยืนยันว่าเขามี ‘ศักยภาพ’ มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้

“ภูมิใจครับ เพราะก่อนเรียนก็กลัวว่าจะทำไม่ได้ แต่พอเราได้เรียนรู้วิธีการทำงานของไฟฟ้า และทำเอง ได้จนสำเร็จ ก็ทำให้เรารู้ว่าถ้าเราตั้งใจจริง ๆ ไม่ว่าจะเรื่องอะไรเราก็สามารถเรียนรู้” ต่อ เล่า

ย้อนกลับไปทีเหตุผลของการเลือกเรียนวิชาช่างไฟฟ้าของต่อ จากเดิมเป็นเพียงแค่ความสนใจเพื่อนำไปต่อยอดเป็นวิชาชีพในอนาคต แต่ตอนนี้เขามีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น คือการนำทักษะอาชีพช่างไฟฟ้าไปต่อยอดเป็นผู้ประกอบการ แม้ว่าหนทางไปสู่อาชีพช่างไฟฟ้าในวันข้างหน้าจะต้องอาศัยแรงสนับสนุนอีกมากทั้งจากครอบครัว และแรงผลักดันจากตัวเขาเอง ที่ต้องมีทั้งความรู้เฉพาะทางหรือทุนทรัพย์เพิ่มเติม แต่ ‘พลัง’ จากความเชื่อมั่นที่ต่อและกลุ่มเป้าหมายคนอื่น ๆ ได้เรียนรู้จากโครงการฯ จะเป็นภูมิคุ้มกันให้พวกเขาสามารถก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป

คำปรารภเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

แม่หูไม่ได้ยินแต่ตายังมองเห็น ชีวิตที่ก้าวไปข้างหน้าของ 'สงศรี ต๊ะปัญญา'

โครงการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส
โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิทยาลัยชุมชนตาก จังหวัดตาก

‘ในทุกวิกฤตมีโอกาส’ คำกล่าวนี้มักถูกหยิบยกมาเป็นแรงบันดาลใจและสร้างกำลังใจให้ผู้คน ดูเหมือนว่าจะใช้ได้จริงท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ไม่มีทีท่าว่าจะจบลงง่าย ๆ

จังหวัดตากเป็นพื้นที่รอยต่อพรมแดนระหว่างไทยและเมียนมาร์ที่มีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ เป็นพื้นที่ห่างไกลและเปราะบางที่เข้าไม่ถึงโอกาสและไม่ได้รับความช่วยเหลือ ซึ่ง แอน หรือ **สงศรี ต๊ะปัญญา** ผู้พิการทางการได้ยินที่อาศัยอยู่ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นหนึ่งในนั้น

วิทยาลัยชุมชนตาก หนึ่งในหน่วยงานด้านการศึกษาที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่น ได้เข้ามาขับเคลื่อน **โครงการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น** เพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชากรวัยแรงงานที่ขาดทุนทรัพย์และเป็นผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีทั้งผู้พิการ คนว่างงาน และแรงงานนอกระบบ ด้วยการเปิดห้องเรียนสำหรับพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานใน 3 วิชาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1. อาชีพช่างเชื่อมโลหะ 2. อาชีพการนวดไทยเพื่อสุขภาพ และ 3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ของใช้จากผ้าปาเกะถอบ โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ **ยกระดับแรงงานไร้ฝีมือให้กลายเป็นแรงงานฝีมือที่เป็นที่ต้องการของตลาดให้ได้**

ชีวิตต้องสู้

แอน จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ แม้เป็นผู้บกพร่องทางการได้ยิน แต่แอนยังใช้ชีวิตได้ไม่ต่างจากคนปกติ เธอช่วยแม่ทำไร่ทำสวน เลี้ยงหลาน และนำผักไปขายที่ตลาดสด ทหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ครอบครัว

แอน บอกว่า เธออยากเรียนให้สูงขึ้น อยากพัฒนาตัวเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพราะอยากดูแลตัวเองและครอบครัว เมื่อรู้ว่าวิทยาลัยชุมชนตากมีโครงการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่ขาดแคลน ทุนทรัพยากรและด้อยโอกาส โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงขอแม่เข้ามาเรียนรู้

แอน สนใจเข้าร่วมหลักสูตรนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ 150 ชั่วโมง ซึ่งจัดการอบรมที่วิทยาลัยชุมชนตาก แต่เนื่องจากบ้านของเธออยู่ห่างจากตัวเมืองเป็นระยะทางกว่า 200 กิโลเมตร เธอจึงตัดสินใจเข้ามาพักอยู่ในเมืองเพื่อเข้ารับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนครบหลักสูตร ทั้งที่มีความกังวลใจอยู่มากว่า ผู้ฝึกการอย่างเธอจะเรียนได้ไหม จะทำได้หรือเปล่า แอนยอมรับว่าความไม่สมบูรณ์ทางร่างกายทำให้เธอสูญเสียความมั่นใจในตัวเองอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็พยายามก้าวผ่านไปให้ได้

“ผู้สอนขอสัมภาษณ์แอนเพื่อดูความพร้อมทางร่างกายและความตั้งใจจริง และให้แอนได้ทดลองเรียนก่อน 1-2 ชั่วโมง หากสามารถเรียนรู้ได้ก็อนุญาตให้เรียน ผลปรากฏว่าแอนทำได้ดี จึงได้รับการฝึกทักษะการนวดจนครบหลักสูตร”

แม้จะพิการทางการได้ยิน แต่แอนก็ไม่ย่อท้อ เธอให้เพื่อนที่เป็นคู่หูช่วยเป็นล่ามสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอน ด้วยความเป็นคนเก่ง หัวไว สามารถใช้น้ำหนักมือและเท้าได้ดี ทั้งยังจดจำทักษะต่าง ๆ ได้แม่นยำ วันนั้นแอนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะได้รับประกาศนียบัตรรับรองอย่างเป็นทางการจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

“เวลาเรียนเราต้องตั้งใจมาก ๆ ครูพยายามปรับวิธีการสอน ด้วยการเข้ามาใกล้ ๆ ทำให้เห็นชัด ๆ และจับมือพาทำ พอเริ่มทำได้จากที่กลัว ๆ ก็เริ่มมั่นใจมากขึ้นว่าแอนก็เรียนได้เหมือนเพื่อน ๆ และเรียนจบ 150 ชั่วโมง ได้ใบประกาศนียบัตรรับรอง ซึ่งมันมีความหมายกับแอนมาก”

“เวลาเรียนแอนตั้งใจมาก
ครูพยายามปรับวิธีการสอนใหม่
เข้ามาใกล้ ๆ เพื่อให้แอนเห็นชัด ๆ
และจับมือพาทำ พอเริ่มทำได้
จากที่กลัว ก็เริ่มมั่นใจมากขึ้นว่า
แอนก็เรียนได้เหมือนเพื่อน ๆ
และเรียนจบจนได้รับประกาศนียบัตร
ซึ่งมันมีความหมายกับแอนมาก”

โอกาสในวิกฤต

นอกจากทักษะการนวดและใบประกาศนียบัตรที่ได้รับ สิ่งที่ควบคู่กันมาและเป็นโอกาสในการประกอบอาชีพ คือ ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ทั้งการทำลูกประคบจากสมุนไพรการทำหม่องยาเขียว ซึ่งทำจากสมุนไพรพื้นบ้านที่หาได้ไม่ยาก สามารถนำไปใช้ได้กับการนวดรวมทั้งนำไปจำหน่ายสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง

แอน บอกว่า หลังเรียนจบเธอกลับมาเปิดร้านนวดที่บ้าน พอดีช่วงนั้นเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พอดี ทำให้ร้านนวดต้องปิดยาว แต่อาจารย์ก็พยายามหาทางช่วยให้ได้ทำงาน เพื่อให้มีรายได้ เพราะออกจากหมู่บ้านไม่ได้ ก็ทำงานที่บ้านแทน อาจารย์สอนให้ใช้โซเชียลมีเดียในการติดต่อแทนการเปิดหน้าร้าน ช่วงที่ผ่านมาแอนจึงมีลูกค้าจากในหมู่บ้านเป็นหลัก ทำงานได้วันละ 100 - 200 พอได้ช่วยเหลือแม่ แต่ความฝันของแอนยังไม่หมดเพียงเท่านี้ เธออยากเรียนต่อให้มากกว่านี้ อยากเรียนให้ครบ 300 ชั่วโมงเพื่อพัฒนาอาชีพการนวดแผนไทยให้ดียิ่งขึ้น

ความพยายามและการไม่ยอมแพ้ ทำให้แอนเปลี่ยนวิกฤตชีวิตให้เป็นโอกาสพยายามเรียนรู้ฝึกฝนทักษะการนวดแผนไทยให้เชี่ยวชาญและเก่งขึ้น เพื่อเป็นอาชีพที่จะเป็นใบเบิกทางให้แอนสามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองและดูแลครอบครัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำปราศรัยเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'สมจิตร ชาปัญญา' กับการปลดล็อกความรู้สัก ด้วยคำในความพิการ

โครงการสร้างพลังคนพิการประกอบอาชีพของเครือข่ายกลุ่มคนพิการ
มูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

‘การยอมรับตัวเอง’ เป็นเรื่องสำคัญ ยอมรับทั้งข้อดีข้อเสีย จุดแข็งจุดอ่อน ความสำเร็จและความผิดพลาด การยอมรับตัวเองจึงเป็นเรื่องที่ทำหาย ยิ่งหากเราเป็นคนปกติทั่วไปที่มีความพร้อมทางร่างกาย มีอวัยวะครบ 32 คงไม่ปฏิเสธว่าการยอมรับความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ทางร่างกายของตัวเองเป็นเรื่องไม่ถนัด แต่สำหรับสมจิตร ชาปัญญา ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในวัย 47 ปี สามารถยอมรับความไม่พร้อมของตัวเอง และพลิกความไม่พร้อมให้กลายเป็นความพร้อมได้ในที่สุด

สมจิตร เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว เธอไม่สามารถเดินไปไหนมาไหนได้เหมือนคนอื่น เธอจึงพยายามมองหาอาชีพไหนที่เหมาะสมกับเธอ จนพบว่าอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าน่าจะตอบโจทย์ด้านร่างกายที่เคลื่อนไหวไม่สะดวก เธอเรียนรู้อาชีพนี้จนชำนาญและประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าเลี้ยงดูครอบครัวมาตั้งแต่อายุ 20 ปี โดยรับตัดชุดให้ลูกค้าทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง คิดค่าแรงอยู่ที่ชุดละ 200 - 300 บาท

ช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สมจิตรมีงานให้ทำล้นมือ ถึงขั้นต้องประกาศหยุดรับงาน เนื่องจากต้องแบ่งเวลาไปดูแลแม่ที่อายุ 85 ปี ด้วยกำลังของเธอคนเดียวไม่สามารถทำงานได้ทันตามความต้องการของลูกค้า

“รายได้จากการตัดเย็บเสื้อสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้สบาย ๆ ไม่เดือดร้อน แต่ก็อยากได้ทักษะความรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมบ้าง”

หลังจากได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของผู้ฝึกการต้นแบบคนอื่น ๆ จากมูลนิธิเพื่อพัฒนาคนพิการ ได้จุดประกายความฝันของสมจิตรให้ลุกโชนขึ้นอีกครั้ง เมื่อมูลนิธิฯ เปิดรับสมัครผู้พิการเข้าร่วม**โครงการสร้างพลังคนพิการประกอบอาชีพของเครือข่ายกลุ่มคนพิการ** เธอจึงเข้าร่วมทันที โดยเป็นทั้งผู้ช่วยสอนกลุ่มเป้าหมายคนอื่น ๆ และได้เรียนรู้การตัดเย็บผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ เช่น การนำเศษผ้าที่เหลือจากการเย็บชุดมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นกระเป๋า มีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กตามรูปแบบการใช้สอย หลังจากนั้นได้หันมาเรียนรู้การสานหมวกจากต้นกกไหล วิทยากรได้ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกต้นกกไหลราชินีไว้ที่บ้าน สำหรับนำมาใช้สานหมวกโดยเฉพาะ หมวกที่สานได้อย่างสมบูรณ์แล้วขายได้ถึงใบละ 100 บาท

“วิทยากรมาสอนวิธีสาน แต่ลวดลายบนหมวกเราคิดเองหมด อยากทำลายแบบไหนก็คิดออกแบบเอง”

ชีวิตต้องคิดบวก

นอกจากการให้เรียนรู้ทักษะอาชีพเพิ่มเติม ทางโครงการฯ ยังเปิดโอกาสให้สมจิตรขึ้นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตของตัวเองแก่ผู้ร่วมโครงการคนอื่น ๆ ซึ่งเธอรับหน้าที่นี้อย่างเต็มใจ ทำให้เธอได้ปลดล็อกความรู้สึกด้อยค่าของตัวเอง หลังจากได้สื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจส่งต่อไปผู้อื่น

“เมื่อก่อนเป็นคนอ่อนแอมาก เวลามีคนถามถึงความคิดของตัวเองน้ำตาจะไหลก่อน ส่วนใหญ่คนมักถามว่าเป็นอะไร ต้องการอะไรไหม แต่พอได้เล่าความรู้สึกออกไปเรื่อย ๆ แล้วได้กลับมาพูดอีก เดี่ยวนี้ไม่มีน้ำตาแล้ว เหมือนเราได้ระบายออกไปหมดแล้ว การที่เราได้ออกไปไหนมาไหน ได้พบปะผู้คนมากขึ้น ไปเห็นว่าคนอื่นก็เป็นเหมือนเรา บางคนลำบากกว่าเราก็มั่นเป็นกำลังใจให้เราไม่คิดน้อยใจในสิ่งที่เราเป็น”

“ทำไมถึงอยากทำงาน?” เป็นคำถามชวนคิดยอดนิยมบนเวที

สมจิตร บอกว่า **ชีวิตผู้พิการมีความยากลำบาก และทุกคนผ่านความยากลำบากมาไม่น้อย แต่ไม่ได้หมายความว่า พิการแล้วต้องอยู่เฉย ๆ หรือทำงานไม่ได้ สมัยก่อนผู้พิการไม่ค่อยได้รับโอกาส แม้กระทั่งโอกาสทางการศึกษา ตัวเธอเองอาศัยฝึกฝนทักษะการอ่านด้วยตัวเองมาตั้งแต่อายุ 20 ปี พูดได้เต็มปากเต็มคำ ว่า ปัจจุบันอ่านหนังสือออกแต่เขียนได้ไม่คล่องนัก ยกเว้นชื่อของตัวเอง**

“อยากบอกเพื่อน ๆ ผู้พิการว่า หากยังมีแรงก็ขอให้สู้ต่อไป อย่ายอมแพ้ง่าย ๆ และที่สำคัญคือต้องคิดบวก จะทำให้ชีวิตเรามีความสุข และอยากให้ทุกคนรับรู้ว่าจะหากได้รับโอกาส คนพิการก็ทำได้”

“คนพิการก็ต้องทำงาน ต้องพึ่งตัวเองให้ได้ จะได้ไม่ต้องพึ่งคนอื่น แต่ก่อนคนพิการไม่ค่อยมีโอกาสเท่าไร หนังสือก็ไม่ได้เรียน เราก็กู้ด้วยตัวเองตั้งแต่อายุ 20 ปี ที่อยากเย็บผ้าเพราะเป็นอาชีพที่ทำที่บ้านได้ มีคนเอางานมาให้ทำ ไม่ต้องเดินทางออกไปข้างนอกว่างเมื่อไรก็ทำเมื่อนั้น กลางคืนก็ทำได้ เริ่มต้นจากการเย็บผ้าโหลมาก่อน หลังจากนั้นไปเรียนเพิ่มเติมที่ กศน. แล้วฝึกด้วยตัวเองสั่งสมประสบการณ์เย็บมาเรื่อย ๆ จนคนเชื่อในฝีมือ”

จากความฝันที่ต้องการเรียนรู้ทักษะอาชีพใหม่ ๆ และโอกาสที่ได้รับจากโครงการฯ ส่งผลให้ในวันที่สมจิตรต้องลดรับงานตัดเสื้อผ้าลง เพื่อใช้เวลาส่วนใหญ่มาดูแลแม่ที่ป่วยหนัก งานเย็บกระเป๋า สานหมวก หรือการเย็บของกระจุกกระจิกอื่น ๆ กลับกลายเป็นรายได้เสริมที่ทดแทนการเย็บผ้าให้เธอเดือนละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ซึ่งเมื่อรวมกับเบี้ยเลี้ยงคนพิการ เธอบอกว่า ‘ก็พออยู่ได้’

แม้ต้องรับภาระหนักในการดูแลครอบครัว แต่สมจิตรกลับรู้สึกภูมิใจที่ทุกวันนี้เธอไม่เป็นภาระของคนอื่น หากย้อนกลับไปมองตัวเองในอดีตที่เคยรู้สึกว่าเป็นกรรมที่เกิดมาพิการจนรู้สึกต่อต้านตัวเองในใจ แต่ความรู้สึกด้อยค่าในวันนั้นก็ผลักดันให้เธอมีความอดทนและพยายามเรื่อยมาจนถึงวันนี้

“ที่ผ่านมาเป็นความพยายามของเราด้วย เพราะไม่อยากให้คนมาดูถูก อยากทำให้คนอื่นเห็นว่าคนพิการอยู่ด้วยตัวเองได้ มีรายได้ ยิ่งตอนนี้ยังมีความมั่นใจมากขึ้น อยากชวนให้คนพิการมาทำงานจะได้อยู่ด้วยตัวเองได้ หากยังมีแรงก็ขอให้สู้ต่อไป อย่ายอมแพ้ง่าย ๆ และที่สำคัญคือต้องคิดบวก จะทำให้เราอยู่ได้อย่างมีความสุข ส่วนคนทั่วไปมักรู้สึกว่าคุณพิการเป็นภาระก็อยากให้เข้าใจว่า หากได้รับโอกาส คนพิการก็ทำได้”

หน้ากากผ้า ผ้าพันคอ และหมอน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดที่เกิดขึ้นหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แล้ว สมจิตรยังนำเศษผ้าไหมที่เหลือจากการตัดเย็บชุดมาทำกระเป๋าสตรีวางขายในหมู่บ้าน หรือวางขายในงานออกบูธที่มูลนิธิฯ มีโอกาสเข้าร่วม รวมถึงเปิดเพจเฟซบุ๊กขายผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ซึ่งหลาย ๆ ขั้นตอนยังคงต้องได้รับการเรียนรู้และฝึกฝน แต่นั่นไม่ใช่ปัญหาสำหรับสมจิตร เพราะเธอพร้อมเปิดรับการเรียนรู้อยู่เสมอ

การส่งเสริมคนพิการให้มีอาชีพ มีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาค่าความไม่เสมอภาคของผู้พิการ ทั้งทางกายภาพและความรู้สึก เหมือนอย่างที่สมจิตรได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การสร้างโอกาสให้ผู้พิการเข้าถึงศักยภาพของตัวเองทำให้ผู้พิการอยู่รอดและอยู่ได้จริง ๆ

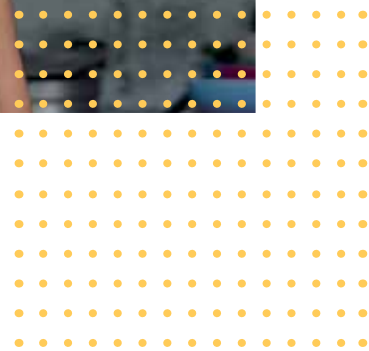
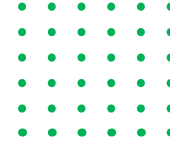

คำปรารภญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'จวี แสงปาน' กับการปรับเปลี่ยน เพื่ออยู่รอด

โครงการพัฒนาและยกระดับการประกอบอาชีพทำอาหารขายหลังวิกฤตโควิด-19
ในชุมชนเมืองริมทางรถไฟมักกะสัน กรุงเทพมหานคร
สมาคมส่งเสริมพัฒนาความรู้เพื่อชุมชน

“แรก ๆ เครียดมากเพราะไม่มีรายได้เข้ามา แต่รายจ่ายมีทุกวัน ลูกไม่ได้ไปโรงเรียนก็จริงแต่ค่าครองชีพสูงมาก ค่ากับข้าวมีหนึ่งถ้าซื้อก็ไม่ต่ำกว่าสามร้อยบาท เงินที่ได้ตอนเลิกจ้างไม่ช่วยให้เราอยู่ได้ในระยะยาว จึงต้องการหารายได้เสริม ดูลู่ทางแล้วคิดว่าเปิดร้านขายอาหารตามสั่งหน้าบ้านดีกว่า เพราะไม่ต้องเสียค่าเช่าร้าน จะให้ไปขายของอย่างอื่นก็ต้องลงทุนทั้งที่คนไม่มีกำลังซื้อ ออกไปเร่ขายของก็เสี่ยงติดเชื้ออีก แต่คนยังต้องกินอาหารทุกวัน” คือคำบอกเล่าของ **ฉวี แสงปาน อายุ 45 ปี** คุณแม่ลูกสามที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

หลังจากถูกเลิกจ้างกะทันหันจากการเป็นแม่บ้านทำความสะอาดโรงแรม ตั้งแต่การแพร่ระบาดในระลอกแรก (กุมภาพันธ์ 2562) ฉวีตัดสินใจเปิดร้านค้าขายอาหารบริเวณหน้าบ้านของตัวเอง ซึ่งตั้งอยู่ใน **ชุมชนริมทางรถไฟมักกะสัน กรุงเทพมหานคร** ที่มีประชากรอาศัยอยู่กว่าห้าร้อยหลังคาเรือน ฉวีไม่ใช่คนกรุงเทพฯ แต่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนริมทางรถไฟฯ มาร่วม 20 ปี และทำอาชีพแม่บ้าน

โรงแรมมากกว่า 10 ปี การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นสิ่งที่เธอต้องทำเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว

“ช่วงที่ยังทำงานอยู่ เดือนกุมภาพันธ์ถูกลดเงินเดือน มีการหักค่าแรงรายวัน ต่อมาจ่ายเงินเดือนครั้งเดียว จนกระทั่งเดือนมิถุนายน 2562 ก็ถูกเลิกจ้าง ที่มาทำอาหารตามสั่งที่แรกก็ไม่มั่นใจว่าทำแล้วจะขายได้ไหม แต่ก็ต้องลองดู ขายได้วันละห้าจานเราก็จะขาย เพราะต้องหาเงินเข้าบ้าน ถ้าอยู่เฉย ๆ ก็ยังไม่มีเงิน อย่างน้อยขายคนในชุมชนด้วยตนเองได้ เพราะขายราคาไม่แพง ช่วงวิกฤตถูกทั้งสามคนไม่ได้ไปโรงเรียน มีลูกมาช่วยเตรียมวัตถุดิบ ล้างจาน เสิร์ฟอาหาร เบาทรงในส่วนนี้ได้อีก เราขายอาหารลูกก็ได้กินด้วย ช่วยลดรายจ่ายเรื่องอาหารลงไปได้”

การเรียนรู้ที่สร้างความหวัง

“ยังทำอะไรเพิ่มเติมได้อีกบ้าง?” เป็นสิ่งที่ฉวีคิดกับตัวเองอยู่เสมอ เธอจึงเปิดรับการเรียนรู้และการพัฒนาตัวเองเพราะเชื่อว่าความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ จะเป็นประโยชน์กับชีวิตไม่วันใดก็วันหนึ่ง เมื่อสมาคมส่งเสริมพัฒนาความรู้เพื่อชุมชน ชักชวนเข้าร่วมโครงการพัฒนาและยกระดับการประกอบอาชีพทำอาหารขายหลังวิกฤตโควิด-19 ในชุมชนเมืองริมทางรถไฟมักกะสัน กรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มทางเลือกอาชีพให้ชุมชนท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 ที่ยังคงมองไม่เห็นปลายทาง ฉวีจึงมุ่งมั่นเข้ามาเรียนรู้อย่างเต็มที่ แม้ต้องขาดรายได้จากการปิดร้านมาร่วมกิจกรรมฝึกอบรมการทำอาหารถึง 8 ครั้ง

ฉวี เล่าว่า โครงการฯ ได้เข้ามา ‘ฝึกทักษะอาชีพ’ ส่งเสริม ‘ความรู้’ และ ‘วิถีคิด’ เพื่อให้คนตกงานและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ได้ตั้งหลักชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ นอกจากการเรียนทำอาหารทั้ง 7 เมนู ได้แก่ หมูฝอยกับไก่ฝอย ทาโกะยากิ น้ำพริกกากหมู แคบหมูกับหมูเขียงราย น้ำจิ้มต่าง ๆ เช่น น้ำจิ้มปิ้งย่าง ลูกชิ้น และน้ำจิ้มสุกี้ วนกับขนมกล้วย และก๋วยเตี๋ยวลุยสวนกับสลัดโรล เธอยังได้เรียนรู้การวางแผนชีวิตอย่างเป็นระบบ หลักปฏิบัติในการประกอบอาชีพ ทำอาหารในยุคนิวโนมอล การทำบัญชีครัวเรือน การคำนวณต้นทุนและราคาขาย และการใช้เทคโนโลยี โซเชียลมีเดียมาช่วยทำการตลาดเพื่อขยายโอกาสทางการขาย การเรียนรู้เพื่อการปรับตัวนี้ช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้พอนำมาจุนเจือครอบครัว และทำให้เธอมีความมั่นใจมากขึ้น

“เดิมทีขายอาหารตามสั่ง ซื้อมาหนึ่งกิโลกรัม เวลาทำก็หยิบ ๆ ใส่ในกระทะไม่ได้คำนวณต้นทุนทั้งหมดว่าซื้อของอะไรมาบ้าง ราคาทั้งหมดเท่าไร แล้วต้องเผื่อให้ได้ก็งานถึงจะเกิดกำไร วันไหนขายไม่ได้ ข้าวเหลือเป็นครึ่งหม้อ เราก็รู้สึกเหนื่อย ท้อ และเครียด เดี่ยวนี้คิดละเอียดขึ้น ถ้าซื้อกุ้งก็จะนับเป็นตัวว่าไซ้กุ้งประมาณนี้ ต้องซื้อเท่าไร ได้กี่ตัว เพื่อที่จะได้รู้ว่าในแต่ละจานควรใส่ กุ้งกี่ตัวถึงจะคุ้มทุนที่ลงไป”

ฉวีนำทักษะการประกอบอาชีพที่ได้เรียนรู้มาลงมือทำทันที เธอทำไก่ฝอยแจกคนในชุมชน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเรื่องรสชาติ และทำน้ำพริกกากหมูวางขายเพิ่มหน้าร้านเป็นตัวเลือกให้ลูกค้าที่มาซื้ออาหารตามสั่ง นอกจากนี้ยังนำระบบการชำระเงินด้วยคิวอาร์โค้ดและแอปพลิเคชัน เช่น เราชนะ และคนละครึ่ง มาใช้ร่วมด้วย

“เมื่อก่อนคิดว่าการใช้เทคโนโลยี และสื่อออนไลน์เป็นเรื่องไกลตัว ที่เข้าไม่ถึง ไม่มีความรู้ และไม่คิดว่า จะใช้ให้เกิดประโยชน์กับอาชีพ ที่ทำอยู่ได้อย่างไร แต่การเปิดใจ เรียนรู้นำแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาใช้ ทำให้ลูกค้าตัดสินใจสั่งอาหาร ง่ายขึ้นและสั่งเยอะขึ้น”

“เมื่อก่อนทำงานออกจากบ้านหกโมงเช้า ลูกไปโรงเรียน กลับมาถึงบ้าน หกโมงเย็น กินข้าวด้วยกันนิดหน่อยก็แยกย้ายไปพักผ่อน วันหยุดของเรา ส่วนใหญ่ไม่ตรงกับของลูก ตอนนี้อยู่ทุกคนมีเวลาอยู่ด้วยกันมากขึ้น ลูก ๆ มาช่วยเปิดร้าน ทำในส่วนที่เขากำทำได้ ทำบ่อย ๆ ก็ได้ฝึกตัวเอง ในมุมหนึ่งเราก็มีความสุข”

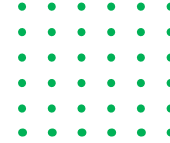
การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เคยเป็นเรื่องไกลตัว สำหรับเธอ หรือมองอีกแง่หนึ่ง ฉวี บอกว่า เป็นเรื่องที่ไม่ถึงและไม่มีความรู้ว่าจะนำเทคโนโลยีออนไลน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์กับอาชีพที่ทำอยู่ได้อย่างไร แต่การเปิดใจเรียนรู้ทำให้เธอนำเทคโนโลยีมาใช้กระตุ้นการขายได้เป็นอย่างดี

“น้ำพริกจากหมูลงทุนน้อย ทำง่าย และได้กำไรมากกว่าครึ่ง ลงทุน 220 บาท ขายได้เกือบ 500 บาท เราทำเสริมขึ้นมาก็ช่วยเพิ่มรายได้ ทำให้ลูกค้ามีตัวเลือกมากขึ้น บางครั้งลูกค้าเบื่อบริษัทผัดกะเพรา สั่งต้มจืดเรามีน้ำพริกอยู่เขาก็สนใจหยิบน้ำพริกไปด้วยเพราะกินได้นาน ส่วนแอปพลิเคชันต่าง ๆ ก็ให้ลูกมาช่วยทำ เราเห็นประโยชน์ว่าลูกค้าตัดสินใจสั่งอาหารง่ายขึ้นและสั่งเยอะขึ้น”

ไม่มีใครรู้ว่าโควิด-19 จะยืดเยื้อไปอีกนานแค่ไหน ฉวี ย้ำว่า การปรับตัวและยอมเปลี่ยนแปลงตัวเอง **เรียนรู้ สิ่งที่ไม่เคยรู้และทำสิ่งที่ไม่เคยทำ** บางอย่างทำไม่ได้ก็**ต้องทำให้ได้** ทำให้เธอยังประทับประคองครอบครัวอยู่ได้ อย่างน้อยในความยากลำบากที่ต้องเผชิญอยู่นี้ เธอก็มีเวลาอยู่กับลูกกับครอบครัวมากขึ้น

“เมื่อก่อนทำงานเราออกจากบ้านหกโมงเช้า ลูกไปโรงเรียน กลับมาถึงบ้านหกโมงเย็น กินข้าวด้วยกันนิดหน่อยก็แยกย้ายไปพักผ่อน วันหยุดของเราส่วนใหญ่ไม่ตรงกับของลูก ตอนนี้อยู่ทุกคนมีเวลาอยู่ด้วยกันมากขึ้น ลูก ๆ มาช่วยเปิดร้าน ทำในส่วนที่เขากำทำได้ ทำบ่อย ๆ ก็ได้ฝึกตัวเอง ในมุมหนึ่งเราก็มีความสุข” ฉวี กล่าว

ถ้าสถานการณ์คลี่คลายแล้วได้กลับไปทำงานประจำเหมือนเดิม งานประจำก็เป็นรายได้ทางหนึ่ง วันว่างจากการทำงาน เราสามารถทำผลิตภัณฑ์ออกขายได้ หรือหาเวลาทำไว้เป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง เพราะแถวนี้มีตลาดและในชุมชนมีคนอาศัยอยู่พอสมควร หรือถ้าโควิด-19 ยืดเยื้อไปอีก เราก็ต้องคิดว่าจะนำความรู้ที่เรียนมาทำอะไรเพิ่มเติม สิ่งที่ทำเราได้เราจะพยายามทำทุกอย่าง

คำปราชญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'กล้า ทิ้งแก้ว' ผ้าทอพลิกชีวิต

โครงการส่งเสริมการประกอบการผ้าไหมสร้างสรรค์ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ
ขาดโอกาส และขาดแคลนทุนทรัพย์สู่ตลาดเป็นธรรมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
มูลนิธิวัฏญชุมชน

ซีมอเตอร์ไซค์ฟ่ง เร่ขายขนมไทย ไม่ว่าจะเป็น สาคูไส้หมู หม้อแกง ทองหยิบ ทองหยอด วุ้นกะทิ เม็ดขนุน และขนมชั้น เป็นอาชีพที่ กัลยา กิ่งแก้ว ทำมากว่า 30 ปี แทบไม่มีวันหยุด แม้ไม่มีใครบังคับให้เธอออกขายทุกวัน เธอต้องตื่นตีสี่มาเตรียม ทำขนมแล้วออกเร่ขายตามบ้าน กว่าจะกลับถึงบ้านก็ตีหนึ่งตีสอง วัน ๆ ไม่เคยได้ พบปะพูดคุยกับคนในครอบครัว

“หยุดเฉพาะวันที่เหนื่อยจริง ๆ รายได้วันละพันกว่าบาท หักต้นทุนแล้ว เหลือ กำไรประมาณ 400 กว่าบาท” แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็ทำให้ทุกอย่างเปลี่ยนไป

“กลับบ้านกันเถอะ!” ชีวิตของเธอเอื่อยปากขึ้น เมื่อรายได้จากการเร่ขายขนม ค่อย ๆ ลดลง จนถึงขั้นวิกฤต

“เราเร่ขายของไม่ได้เหมือนก่อน บางหมู่บ้านที่เคยไปก็ปิดไม่ให้เข้า จากรายได้ วันละพันกว่าบาทเหลือ 700 - 800 บาท ก็ไม่พอใช้ ชายไม่หมดก็ต้องเททิ้ง ตอนนั้น คิดหาทางว่าจะทำยังไงให้ครอบครัวอยู่รอดได้ จึงตัดสินใจพากันกลับมาอยู่บ้าน

“จากคนที่ไม่มีความรู้และไม่มีทักษะการทอผ้าเลย ก็ค่อย ๆ พัฒนาฝีมือตัวเอง ถึงการย้อมผ้า การมัดลายผ้า รวมถึงการทอ ส่งขายผ้าทอให้กับมูลนิธิฯ ในราคา ผืนละ 2,200 บาท ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตครั้งนี้ ไม่เพียงทำให้กัลยามีรายได้ เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้เธอมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น และมีความสุขกว่าเดิมมาก”

เพราะค่าใช้จ่ายไม่เยอะ ดีกว่าเช่าบ้านอยู่แล้วไม่มีรายได้เข้ามา” กัลยา กล่าว

การตัดสินใจหันหลังกลับบ้านมาตั้งหลักชีวิตใหม่ กลายเป็นจุดเริ่มต้นให้กัลยาได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการประกอบการผ้าไหมสร้างสรรค์ในกลุ่มแรงงานนอกระบบขาดโอกาส และขาดแคลนทุนทรัพย์สู่ตลาดเป็นธรรมพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดย ‘มูลนิธิขวัญชุมชน’ เพื่อสร้างความเป็นธรรมเรื่องราคาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าไหมอีสานสี่โทนธรรมชาติ ที่มีวิธีการทอผ้าไหมดั้งเดิมซึ่งมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากผ้าไหมเป็นงานฝีมือที่ช่วยโอบอุ้มเศรษฐกิจครัวเรือนให้กับคนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์มาโดยตลอด

“ตอนตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน คิดว่าจะกลับมาทำนา แต่ในความเป็นจริงมันไม่ใช่ ถ้าเราอู่ให้ถึงฤดูทำนาก็คงไม่มีกินเพราะต้องกินต้องใช้ทุกวัน จังหวะดีที่มีโครงการฯ นี้เข้ามา หลานสาวที่เคยทำผ้าไหมมาก่อนแนะนำเลยสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งที่ไม่มีพื้นฐานอะไรเลย ไม่คิดด้วยว่าตัวเองจะทำได้ แต่พอได้ลองทำดูแล้วทำได้ก็ตั้งใจ คิดว่าตัวเองพอไปได้ จึงตั้งใจฝึกฝีมือจะได้ไม่ต้องออกไปเร่ร่อนนอกบ้านเหมือนแต่ก่อน”

โอกาสที่มาพร้อมความกล้าและ การลงมือทำ

จะว่าไปชีวิตของกัลยาก็ระหกระเหินอยู่พอสมควร เผลอหลักปักฐานที่เยโสธรอยู่ 10 ปี ย้ายกลับมาอยู่อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 10 ปี ก่อนย้ายเข้าไปอยู่ที่ซานเมืองสุรินทร์เกือบ 8 ปี จนกระทั่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้นำพาเธอให้พบโอกาสครั้งใหม่ ที่คาดไม่ถึง

โครงการฯ เข้ามาส่งเสริมความรู้และทักษะอาชีพการทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลจารพัตและตำบลหนองเหล็ก อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ‘ชวนคิด เรียนรู้ และพาทำ’ ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การมัดย้อม (มัดหมี่) และการทอผ้า ด้วยกรรมวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ วางเป้าหมายชีวิตและวิเคราะห์สายพานอาชีพ เช่น วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพทอผ้ามีอะไรบ้าง คำนวณค่าใช้จ่ายและต้นทุน ทั้งการใช้เส้นไหม การมัดลาย การย้อม การทอ ค่าแรง และวิธีการจัดจำหน่าย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ บริหารจัดการรายรับรายจ่ายในครัวเรือนได้อย่างเป็นระบบ

“เมื่อก่อนเคยคิดว่าทำผ้าไหมต้องลงทุนมากกว่าจะออกมาเป็นผ้าแต่ละผืนมีขั้นตอนการทำงานหลายอย่างมาก การย้อมก็ต้องใช้สีเคมีเลยไม่คิดอยากทอผ้า ทั้งที่แม่ก็ทอผ้าเป็น เลยคิดว่าไปทำขนมขายดีกว่าเพราะได้เงินทุกวัน แต่พอได้มาทำขนมขายจริง ๆ เหนื่อยมาก ไหนจะต้องไปซื้อของ ลงมือทำ ทำเสร็จก็ต้องออกไปเร่ขาย กว่าจะถึงบ้านหลังเที่ยงคืน คนในบ้านหลับกันหมดแล้ว ตีสี่ลุกขึ้นมาทำขนมต่อ เวลาออกรถไปขายก็มีความเสี่ยง มีคนถามว่าเราเป็นผู้หญิง ทำไม่ถึงกล้าออกมาขาย เราทำเพื่อความอยู่รอด กลัวอดมากกว่า ไม่ค่อยได้คิดถึงตัวเอง คิดถึงคนข้างหลัง กลัวเขาไม่มีกินตัวเองจะเป็นยังไงก็สู้”

แต่พอได้เข้ามาทำโครงการฯ นี้ทำให้รู้ว่าการทอผ้าไม่ได้ยากอย่างที่คิด โครงการฯ สอนให้ย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ เป็นสีจากเปลือกไม้ ใบไม้ และวัสดุธรรมชาติรอบตัว เช่น ครั่งให้สีแดง ประดู่กับมะยมรวมกันให้สีแดง เปลือกไม้ ส่วนสมอ ลิ่นฟ้า หรือที่ภาษากลางเรียกว่า เพกา ให้สีเหลืองอมเขียว พอเริ่มเรียนรู้ เริ่มทำได้ เราก็ตีใจว่ารอดแล้ว

จากคนที่ไม่มีความรู้และไม่มีทักษะการทอผ้าเลย กลายมาค่อย ๆ พัฒนาฝีมือตัวเอง ทั้งการย้อมผ้า การมัดลายผ้า รวมถึงการทอ จนสามารถส่งขายผ้าทอให้กับมูลนิธิ ในราคาผืนละ 2,200 บาท เพื่อนำไปขายต่อ ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตครั้งนี้ไม่เพียงทำให้กัลยามีรายได้เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้เธอยังมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น เมื่อเทียบชีวิตตอนนี้กับตอนที่ต้อง

ออกไปเร่ขายขนม แม้รายรับจากการขายขนมได้มาทุกวัน ดูเหมือนเยอะกว่ารายรับจากการขายผ้าทอ แต่ก็ต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร และต้องแลกกับการสูญเสียเวลาที่มีกับครอบครัว เพราะเธอแทบไม่มีวันหยุดทุกวันนี้ ก็เลยบอกว่ามีความสุขกว่าเดิมมาก เพราะมีเวลาให้กับหลานสาว 4 คน ที่ต้องดูแลรับผิดชอบ

“แต่ก่อนเร่ขายขนมมีเวลานอนน้อย โด๊ปกาแฟมากก็ไม่ไหว เคยจูบลงข้างทางก็มี ตอนนี้ได้ทำงานอยู่บ้าน เหนื่อยก็พัก กำลังหัดมัดหมี่เอง เพราะใหม่ ๆ จำคนอื่นหัวละ 300 กว่าบาท เป็นต้นทุนเพิ่มขึ้นมา ถ้าทำได้เองจะได้ลดต้นทุนส่วนนี้ลงได้อีก”

จากที่ชีวิตเคยมืดไปหมดทุกด้าน กัลยา บอกว่า **การทอผ้าเป็นอาชีพใหม่ที่ทำให้เธอภูมิใจในตัวเอง ตีใจที่ได้กลับบ้าน และยังสามารถสร้างรายได้ดูแลครอบครัว**

“อยู่บ้านค่าใช้จ่ายน้อยลง เพราะเราเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ปลูกผักข้างรั้วกินไปตามธรรมชาติ ไม่คิดว่าตัวเองจะได้กลับมาอยู่บ้าน หลาน ๆ ก็ตีใจที่ยายมาอยู่ด้วย เย็นมาเราก็กินเจ้อหลาน ทำกับข้าวให้เขากิน เมื่อก่อนหลานเข้านอน หลับไม่รู้ที่ตื่น ยายยังไม่ได้เข้าบ้านเลย เราต้องการชีวิตแบบนี้แต่ไม่รู้จะเริ่มยังไง โครงการฯ นี้เข้ามาเปลี่ยนวิถีชีวิตทำให้เราไม่ต้องลำบากไปเร่ร่อนอีกแล้ว” กัลยา กล่าวอย่างภาคภูมิใจ

คำปรารภเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'อูเชิน ดีแลตานา' ผู้สร้างร้านตัดผมจากความฝัน และความหวังของเยาวชน

โครงการฝึกทักษะอาชีพที่ใฝ่ฝันของผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา

“เรามาเรียนตัดผมกันดีไหม จะได้มีอาชีพ”

คำชักชวนแสนเรียบง่าย ของอุเชิน ดีแลตানা ชายวัยกลางคน อายุ 38 ปี ที่ต้องการให้เด็ก ๆ ในชุมชนไม่ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด หรือปล่อยเวลาทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ เขารวบรวมทุนทรัพย์แล้วนำมาลงทุนสร้างร้านตัดผมเล็ก ๆ ชื่อว่า **‘ริมนาบาร์เบอร์’** เพื่อเติมเต็มความฝันของตัวเองให้เป็นจริง ขณะเดียวกันร้านตัดผมแห่งนี้ยังเต็มไปด้วยช่างตัดผมรุ่นเยาว์ที่แวะเวียนเข้ามาฝึกฝีมือให้แก่กล้าไปพร้อม ๆ กับสร้างรายได้เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตด้วยตัวเอง

จุดเริ่มต้นของริมนาบาร์เบอร์ เกิดจากอุเชิน ซึ่งเป็นที่รู้จักหลายบทบาทในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าขายไม้กวาด หรือผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมกับแกนนำเยาวชนที่คอยชักชวนเด็ก ๆ ในชุมชนมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมดี ๆ เช่น การแข่งขันกีฬา เนื่องจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่สีแดงที่มีการระบาดของยาเสพติด ทำให้เยาวชนบางส่วนที่ไม่ได้ศึกษาต่อกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อยาเสพติด เนื่องจากภาวะว่างงาน ไร้กิจกรรมและเป้าหมายการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือก

ไม่ให้เยาวชนหลงเข้าไปในวังวนของยาเสพติด ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมาจึงเกิดการรวมกลุ่มกันภายในชุมชนเพื่อเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้

นอกจากบทบาทที่คนภายนอกรู้จักแล้ว อีกหนึ่งความฝันที่อุเชินเก็บไว้ในใจคือ เขาอยากเป็นช่างตัดผม แต่ด้วยภาระงานที่เบียดบังเวลาในแต่ละวัน ทำให้เขาไม่มีเวลาเดินตามความฝันในการลงเรียนตัดผมอย่างจริงจังเสียที

“ผมก็สนใจการตัดผม อยากเป็นช่างตัดผมมาก่อน ผมซื้อกรรไกรราคา 700 บาทโดยที่ยังไม่ได้ใช้ เพราะไม่มีความสามารถพอที่จะตัด ไม่มีทักษะเลย ทั้งยังไม่มีเวลาไปเรียนด้วย” อุเชิน เล่า

และแล้ว ‘โอกาส’ ในการสานฝันก็เริ่มเป็นจริง เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจัดทำโครงการฝึกทักษะอาชีพที่ใฝ่ฝันของผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส ฝึกอบรมทักษะอาชีพทำขนม ช่างอิเล็กทรอนิกส์ และช่างตัดผม ซึ่งเป็นอาชีพที่อุเชินสนใจมาตลอด เขาจึงไม่รอช้าที่จะเข้าร่วมโครงการฯ นี้ร่วมกับเด็กเยาวชนในพื้นที่

ช่วงแรกของการอบรมอุเชินกังวลว่าเด็ก ๆ เหล่านี้จะไม่ไปเรียน เขาต้องคอยไปปรับเด็ก ๆ เพื่อไปเรียนพร้อมกันอยู่บ่อยครั้ง แต่หลังจากที่เรียนไปได้ระยะหนึ่งเขาก็คลายความกังวลนี้ไป เพราะเด็ก ๆ เริ่มไปเรียนเองได้

อุเชิน เล่าถึงความยากระหว่างการฝึกอบรมช่างตัดผมว่า “เพราะว่าไม่มีทักษะก็เลยยากครับ จะจับหรือจับปัดตาเลื่อน หรือขนาดกรรไกรยังไม่รู้เลยว่าต้องใส่ นิ้วไหน ใช้นิ้วไหนบังคับ” แต่ไม่ว่าจะยากอย่างไรเขาก็

ยังคงมุ่งมั่นต่อเติมความฝันให้เป็นจริง จนกระทั่งครบ 72 ชั่วโมงของการฝึกอบรม เขาจึงได้ทักษะการตัดผมติดตัวมา

“เพราะมีความใฝ่ฝันอยู่แล้วเราต้องมุ่งมั่น และไม่ล้มเลิกความฝัน พอเข้าไปเรียนแล้วรู้สึกที่อาจารย์สอนได้ดี ไม่หวงวิชาเลย อาจารย์สอน 72 ชั่วโมงก็ตัดได้แล้ว” อุเชินกล่าว

เมื่อเรียนรู้จนครบทุกขั้นตอนแล้ว ก้าวต่อไปของเส้นทางความฝันคือการเปิดร้านของตัวเอง ความรู้สึกของนกเพิงหัดบินเป็นอย่างไร อุเชินก็คงไม่ต่างกัน คือความตื่นเต้น กังวล และกดดัน เขาเล่าความรู้สึกของการตัดผมลูกค้าคนแรกว่า

“แม้ว่าตอนที่เรียนจะยากแต่ก็ยังมีอาจารย์ช่วยแก้ไขเวลาทำผิดพลาด แต่พอได้ตัดผมด้วยตัวเองโดยไม่มีคนช่วยแล้ว รู้สึกตื่นเต้นจนใจสั่น เหงื่อเริ่มออกไม่ใช้เพราะอากาศร้อนแน่ ๆ เพราะเราเปิดร้านตอนกลางวัน” อุเชินเล่า

ส่งต่อความรู้สู่เด็กเยาวชน

จากลูกค้าคนแรกที่เขารู้สึกไม่พอใจกับผลงานของตัวเอง จนถึงวันนี้ที่เขาได้ฝึกฝนฝีมือจากลูกค้าคนแล้วคนเล่า จนพอใจในฝีมือของตัวเอง และยังคงมองหาวิธีพัฒนาฝีมือตัวเองต่อไป นอกจากฝีมือการตัดผมที่เพิ่มขึ้นแล้ว มากไปกว่านั้นคือ การขยับเข้าใกล้ความฝันของตัวเองอีกหนึ่งขั้น คือการเป็นช่างตัดผมเต็มตัว ภายในร้านตัดผมที่มีชื่อว่า ‘ริมนาบาร์เบอร์’

**“ร้านตัดผมแห่งนี้ไม่ได้สร้างขึ้น
เพื่อเติมเต็มความฝันของผมเพียง
คนเดียว แต่ริมนาบาร์เบอร์กลายเป็น
‘แหล่งเรียนรู้’ ให้กับเยาวชน
สำหรับฝึกฝนทักษะการตัดผมผ่าน
ประสบการณ์จริง ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้
มีกิจกรรมทำ มีรายได้ไว้ใช้จ่าย
หลังเลิกเรียนบางคนก็ไปเตะบอล
แต่พอตกกลางคืนก็มาตัดผมที่ร้านนี้”**

ร้านตัดผมแห่งนี้ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อเติมเต็มความฝันของอุเซ็นเพียงคนเดียวเท่านั้น เขายังแบ่งปันพื้นที่ในร้านให้กลายเป็น ‘แหล่งเรียนรู้’ แก่เยาวชนสำหรับฝึกฝนทักษะการตัดผมผ่านประสบการณ์จริง ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้มีกิจกรรมทำหลังเลิกเรียน ทั้งยังช่วยสร้างอาชีพและรายได้เสริมไปพร้อมกัน

“ผมก็ดีใจนะ” อุเซ็นกล่าวอย่างถ่อมตัว “แต่ที่ดีใจมากที่สุดคือได้เห็นน้อง ๆ มีงานทำ มีกิจกรรมทำหลังเลิกเรียน มีรายได้ไว้ใช้จ่าย บางคนก็ไปเตะบอล แต่พอตกกลางคืนก็มาตัดผมที่ร้านนี้”

นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อนจะพัฒนาจนกลายเป็นกิจกรรมสร้างอาชีพและรายได้ โดยมีความฝันและความหวังที่อยากให้เด็ก ๆ ในชุมชนมีอนาคตที่ดีเป็นแรงขับเคลื่อน

จนนำไปสู่การก่อร่างสร้างพื้นที่การเรียนรู้อย่างร้านตัดผม ‘ริมนาบาร์เบอร์’ สิ่งนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดโอกาสในการศึกษา เหมือนเช่นที่อุเซ็นได้เรียนรู้การตัดผมจากโครงการ ๆ นี้

ต่อจากนี้คือการเดินทางครั้งใหม่ของอุเซ็น ที่ไม่ใช่เพียงแค่การเป็นช่างตัดผม แต่เขายังยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้และแบ่งปันโอกาสในการสร้างอาชีพเหมือนที่เขาเคยได้รับให้แก่เด็ก ๆ ที่รายล้อมตัวเขาต่อไปในฐานะ ‘ครู’ ที่มีทักษะการตัดผม เพื่อให้ร้านริมนาบาร์เบอร์แห่งนี้เป็นสถานที่ในการ ‘สร้างโอกาส’ ทางการเรียนรู้ที่ยังคงสว่างไสวในทุกค่ำคืน

คำปราชญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'สุข' ที่เก็บได้ในสวนของ 'สอยดาว พวงจันทร์'

โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิม อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

เพราะอยากหา ‘คุณค่า’ ของชีวิต ทำให้ สอยดาว พวงจันทร์ ประธานกลุ่มธนาคารผักอินทรีย์ ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เดินเข้าสู่เส้นทางการเรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์ ที่นอกจากจะต่อเติมความฝันของเธอได้แล้ว ยังทำให้ได้พบเจอสิ่งใหม่ที่เปลี่ยนชีวิตเธอไปอย่างสิ้นเชิง

สอยดาว เล่าว่า เดิมเธอเคยทำงานโรงงานมาก่อน เมื่อกลับมาอยู่ในชุมชนก็หันมาทำเกษตรโดยทำนาเป็นหลัก แต่ที่ผ่านมารู้สึกว่าชีวิตไม่ค่อยมีคุณค่า เพราะหลังจากทำนาก็ไม่มีงานอื่นทำ จึงสนใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร ที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ เพราะอยากเรียนรู้และหารายได้เสริมมาจุนเจือครอบครัว

แม้จะทำเกษตรอยู่แล้ว แต่เกษตรอินทรีย์เป็นความรู้ใหม่ที่เธอไม่คุ้นชิน แต่เธอก็พร้อมเรียนรู้ เริ่มจากหลักสูตรการปลูกผักอินทรีย์ จำนวน 10 วัน ซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีจะได้เรียนรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีใบรับรอง

การวางแผนการผลิต มาตรฐานโรงเรือน การบันทึกแปลงปลูก การขอมาตรฐานรับรอง การเก็บเมล็ดพันธุ์ การเพาะพันธุ์ โรคแมลง ทำน้ำหมักไล่แมลง ทำปุ๋ยหมัก และการตรวจรับรอง ส่วนการฝึกปฏิบัติมีวิทยากร ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดสุรินทร์ เข้ามาให้ความรู้

ประกอบกับจังหวัดสุรินทร์เลือกตำบลหนองสนธิให้เป็น ‘พื้นที่นาร่อง’ เรื่องผักอินทรีย์ จึงมีการประสาน Tops Supermarket มาให้ความรู้เรื่องการทำบรรจุภัณฑ์ การเก็บ การตัดแต่ง และการบรรจุ มีสหกรณ์จังหวัด มาให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มเป็นผู้ประกอบการในรูปแบบสหกรณ์ ขณะที่ด้านการตลาดได้พาณิชย์จังหวัด มาให้ความรู้และประสานกับภาคเอกชน โดยโครงการฯ ช่วยอำนวยความสะดวกทั้งด้านความรู้ อุปกรณ์ และสถานที่ โดยเฉพาะ อบต.หนองสนธิได้จัดสรรพื้นที่สาธารณชนจำนวน 9 ไร่ เป็นพื้นที่รวมให้กลุ่มเป้าหมาย ใช้ปลูกผักร่วมกัน และเป็นแปลงสาธิต

“เมื่อก่อนมีเวลาว่างจะจับกลุ่มคุยกับคนในที่ คนในที่ ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ ต้องตื่นตี 3 จัดการงานบ้าน ตี 4 ออกมาที่แปลงผัก ช่วงสาย ๆ ก็เข้าสวนไปรดน้ำปลูกผักของตัวเอง ขายผักอาทิตย์หนึ่งได้มีรายได้ประมาณ 700 - 800 บาท จากเมื่อก่อนรับทำงานในงานฉาบฉวยของหมู่บ้าน ได้ค่าแรงครั้งหนึ่ง 200 บาท แต่ก็ได้มีงานให้ทำทุกวัน”

เพื่อสุขภาพที่ดีของครอบครัวและชุมชน

สอยดาว บอกว่า ทักษะความรู้ที่ได้รับจากโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฯ เป็นเรื่องสนุก แกรมยังช่วยให้มีรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน ปัจจุบันสอยดาวยังคงทำนาควบคู่ไปกับการปลูกผักอินทรีย์ หากประเมินรายรับจากการทำนาสมัยที่ยังใช้สารเคมี เก็บเกี่ยวผลผลิตปีละครั้งทำเงินได้ 4 - 5 หมื่นบาท แตกต่างจากการปลูกผักตามฤดูกาลที่ขายได้ทุกวัน

“ลูกก็กำลังอยู่ในช่วงที่ต้องใช้เงิน คนหนึ่งเรียนประถมศึกษา คนหนึ่งเรียนมัธยมศึกษา แต่ละวันต้องมีเงินให้ลูกสองคนใช้ 40 - 60 บาท แต่ก่อนรายได้ไม่พอ บางครั้งต้องไปยืมยืมคนอื่น มันก็ลำบากใจ ตั้งแต่มีรายได้จากตรงนี้เฉลี่ยวันละ 100 บาท เราก็มีพอให้ลูกและพออยู่ได้ มีเงินมาจุนเจือครอบครัว เวลาทำกับข้าวก็ไม่ต้องซื้อผัก อีกร่างผักอินทรีย์ก็ปลอดภัยต่อสุขภาพด้วย เราไม่ต้องคิดดิ้นรนออกไปทำงานข้างนอก”

สอยดาว เล่าถึงหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน เริ่มตั้งแต่ตอนรุ่งสว่างว่า เธอต้องเข้ามาดูออร์เดอร์ผักว่าวันนี้ลูกค้าสั่งผักอะไรบ้าง หากไม่มีใครไปรับผัก เธอก็จะไปรับผักด้วยตัวเองที่แปลงปลูก นำมาล้างเตรียมไว้พร้อมส่งตามออร์เดอร์ บางครั้งมีออร์เดอร์เร่งด่วนก็ต้องรีบจัดหาผักให้ได้ เพื่อรักษารฐานลูกค้า นอกจากนี้ยังต้องเคร่งครัดเรื่องการควบคุมดูแลการปลูกผักอินทรีย์ของกลุ่ม วิธีการปลูกและการดูแลพืชผักก็ต้องมั่นใจว่าปลอดสารเคมีร้อยเปอร์เซ็นต์ รวมถึงช่วงเวลาการปลูกที่ต้องสอดคล้องกับปฏิทินฤดูกาล

“ลูกกำลังอยู่ในช่วงที่ต้องใช้เงิน คนหนึ่งเรียนประถมศึกษา คนหนึ่งเรียนมัธยมศึกษา แต่ละวันต้องมีเงินให้ลูกสองคนใช้ 40 - 60 บาท แต่ก่อนรายได้ไม่พอใช้ บางครั้งต้องไปหยีบยืมคนอื่น มันก็ลำบากใจ ตั้งแต่มีรายได้จากการปลูกผักเฉลี่ยวันละ 100 บาท เราก็มีพอให้ลูก และพออยู่ได้ เวลาทำกับข้าวก็ไม่ต้องซื้อผัก แคมพ์กอินทรีย์ก็ปลอดภัยต่อสุขภาพ ที่สำคัญคือเราไม่ต้องคิดดิ้นรนออกไปทำงานข้างนอก”

“จากเมื่อก่อนว่างมาก ตอนนี้อยู่จนไม่มีเวลาว่าง โดยเฉพาะช่วงแรก ๆ ที่มีการอบรมค่อนข้างบ่อย เราต้องออกไปนอกพื้นที่ด้วย โชคดีที่ครอบครัวยอมรับและเข้าใจ ในพื้นที่นาของที่บ้านมีทั้งไก่ กบ ปลา และผัก มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เราทำงานมากขึ้น แต่ก็มีรายได้ไปจุนเจือครอบครัว”

จากที่ไม่เคยมีความรู้หรือทักษะเรื่องการปลูกผัก แต่กลับต้องมาเป็นประธานกลุ่มธนาคารผักอินทรีย์ สอยดาว บอกว่า ประสบการณ์และความมั่นใจของเธอค่อย ๆ เติบโตไปพร้อม ๆ กับพืชผักที่ปลูก จากเป็นคนที่ไม่มี ความมั่นใจในตัวเอง รู้สึกหนักใจที่ต้องเข้ามารับหน้าที่นี้ แต่ก็สามารถบริหารกลุ่มให้ดำเนินงานมาได้ด้วย การเรียนรู้จากข้อผิดพลาด

“เราไม่เคยเป็นผู้นำคน ไม่เคยต้องมาดูแลคน ก็ต้องใส่ใจดูแลคนรอบข้างมากขึ้น ปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้เข้ากับคนอื่นได้ ดีใจที่สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ เขาได้ดูแลครอบครัวตัวเองและลดรายจ่ายในบ้านได้ ผู้สูงอายุก็ทำได้ มาสวนผักมีอะไรให้ทำไม่ต้องเครียดกับชีวิตของลูกหลาน เพราะจิตใจเขาอยู่กับผัก สุขภาพจิตเขาก็ดีขึ้นตามไปด้วย”

ยิ่งกว่ารายได้ สิ่งที่สอยดาวและสหกรณ์การเกษตรพืชผักอินทรีย์หนองสนธิ จำกัด ได้ปลูกขึ้นบนฟาร์มเกษตรอินทรีย์แห่งนี้ คือ สุขภาพและชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชนนั่นเอง

คำปราศรัยเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

เรียนรู้ตลอดชีวิตกับ 'ป้าสาย คัดชาญ'

โครงการสร้างปัญญาฝึกทักษะเพื่อพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มอีโต้น้อย จังหวัดบุรีรัมย์

ในวัย 68 ปี สำหรับใครหลายคนอาจเป็นวัยพักผ่อนอยู่กับลูกหลาน แต่สำหรับป้าสาย คัดชาญ ตำบลโคกล่าม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์แล้ว ป้าสายยังพร้อมเรียนรู้เพิ่มทักษะให้ตัวเองเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพของชุมชน

ป้าสาย เล่าว่า ป้าประกอบอาชีพทำนา ช่วงหน้าแล้งตลอด 3 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงยากลำบากสำหรับผู้สูงอายุอย่างป้าสาย หลังได้ลงมือไถ หว่านข้าว เมื่อต้องมาเจอภัยแล้ง สิ่งที่ลงทุนลงแรงไปทุกอย่างกลายเป็นศูนย์ ซ้ำยังเป็นหนี้สิ้นจากการกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้ทำนาราวสามหมื่นบาท แต่ชีวิตก็ต้องสู้ เมื่อทำนาไม่ได้รับจ้าง ถอนมัน ดายหญ้า เลี้ยงวัว เพื่อหารายได้มาใช้หนี้ที่กู้ยืมมา

“ก่อนหน้านี้พอมีกินบ้าง แต่ก็ยังมีหนี้ที่ต้องกังวลอยู่ นอกจากไปวัดตอนเช้า วันหนึ่งก็อยู่กับวัว คุยกับวัวทั้งวัน ตกเย็นกลับบ้านมาเจอน้องสาว เรียกว่าไม่ค่อยได้เจอได้คุยกับใคร”

ป้าสาย เล่าว่า ในนามีต้นประดู่ ต้นแดง เป็นจำนวนมาก วัดข้างบ้านก็มีต้นมะเกลือ มีเมล็ดร่วงหล่นอยู่ทุกวัน แต่ละวันก็ต้องกวาดทิ้ง ที่ผ่านมาป้าสายเดินไปเดินมาเลี้ยงวัวอยู่ในพื้นที่ แต่ไม่เคยเห็นประโยชน์ของเมล็ดพันธุ์ไม้เหล่านี้ เพราะ

ไม่เคยคิดมาก่อนว่า ‘การเพาะกล้าไม้’ จะกลายมาเป็น รายได้ แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้ในโครงการสร้างปัญญา ฝึกทักษะเพื่อพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส ที่ศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนกลุ่มอีโต้้น้อย จังหวัดบุรีรัมย์ ในเรื่อง เทคนิคการเพาะกล้าไม้ต่าง ๆ เช่น ไม้ป่า ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ยางนา รวมถึงการเพาะพันธุ์ผัก จึงได้เริ่มทดลองเก็บ เมล็ดพันธุ์นำมาเพาะกล้า กระทั่งได้เห็นผลลัพธ์จากการ ลงมือทำ และเข้าใจว่าพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดเป็นที่ ต้องการของตลาด

“ป่าไม่เคยเข้าอบรมแบบนี้มาก่อน เพื่อนแนะนำ ให้มาก็ตามเขามา ตึกว่าอยู่เฉย ๆ เพราะนอกจากทำนา แล้ว ป่าไม่มีรายได้อื่นเลย โครงการฯ เขียววิทยากรหลาย ท่านมาสอน บอกตรง ๆ ว่า รู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง แต่ก็ เอาไปทดลองทำ อาจารย์เขาพาลงมือทำ ไม่ได้นั่งฟัง เฉย ๆ แถมเรียนแล้วก็มีอุปกรณ์ มีถุงดำ ดิน แกลบ พลั่ว ให้กลับไปทำที่บ้าน มีคนติดตามมาดูแลจนเริ่มทำเป็น แล้วยังพาไปเจอคนที่เพาะต้นไม้ขายเป็นอาชีพได้จริง ป่าจึงมั่นใจว่าเราก็น่าจะทำได้เหมือนกัน ในหลักสูตร ไม้ได้สอนแค่เพาะต้นไม้ ยังสอนทำบัญชีครัวเรือนด้วย พอจดเป็นถึงรู้ว่าแต่ก่อนใช้จ่ายอะไรเยอะแยะ ‘ไม่รู้ตัว เลย’”

ป่าสาย บอกว่า ตอนแรกป่าไม่มั่นใจว่าจะทำได้ มีแรงกดดันและแรงเสียดทานจากคนรอบข้าง จนเกือบ ยอมแพ้ เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยรู้และยังไม่เข้าใจ เคยทำแต่นา อยู่ ๆ จะให้มาเพาะกล้า รู้สึกว่ามันยากมาก

“เริ่มเพาะมะเกลือก่อน ในใจก็คิดเหมือนกันว่าจะ ขายได้ไหม ชาวบ้านที่ไม่ได้ร่วมโครงการฯ ก็หัวเราะเยาะ เราว่าไปเชื่อเขาทำไม เพาะกล้าไม้ทำไม จะขายได้หรือ ฟังคนอื่นพูดบ่อย ๆ ก็เริ่มใจเสียจนต้องหยุดทำไปก่อน

ทั้งเมล็ดมะเกลือที่เก็บมาทิ้งไปหมด สุดท้ายอาจารย์มา บอกว่า มีคนขอซื้อต้นกล้ามะเกลือ 100 ต้น เรายังนึก เสียหาย เพราะมีขายแค่ 50 ต้นเท่านั้น ขายได้ 700 บาท ดีใจมาก อยากปลูกอีก กลับมาก็เลยมาลงกล้าไม้อีกแปลง เจอเมล็ดอะไรร่วงเก็บมาเพาะหมด ไม้แดง ประดู่ สะเดา มะค่าโมง ต้นไม้ที่มีในหมู่บ้านทั้งนั้น ไม่ต้องไปหาซื้อ เมล็ดจากที่ไหน”

เพาะกล้า...เพาะชีวิต

เมื่อเข้าใจกระบวนการพัฒนาอาชีพตลอดเส้นทาง ตั้งแต่ต้นจนจบ เริ่มจากการเพาะกล้า ปลูกผัก มีศูนย์ฯ ช่วยประสานงานหาแหล่งจัดจำหน่าย และมีการรวมกลุ่ม สหกรณ์ชุมชนที่ช่วยเรื่องการเก็บออม ให้มีกินมีใช้ ป่าสายจึงลงมือทดลองและค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง อย่างต่อเนื่อง

“นอกจากแปลงเพาะไม้ใหญ่ก็ยังมีแปลงผักที่ปลูก ไว้ข้างบ้าน เก็บกินได้ไม่ต้องซื้อทุกอย่างเหมือนแต่ก่อน ทำผิดทำถูกก็ทดลองปรับไป อย่างที่ศูนย์ฯ สอนว่า ดิน 3 ส่วน แกลบดำ 1 ส่วน และแกลบขาว 2 ส่วน บางครั้งเพาะแล้วไม่ขึ้น ก็ต้องปรับสูตรใหม่ เพราะดิน แต่ละที่ไม่เหมือนกัน ตอนนี้ได้รู้ว่าไม่มีใครแก่เกินเรียน เป็นเรื่องจริง”

การเพาะกล้าไม้ป่าเริ่มทำได้ตั้งแต่ช่วงทำนาเสร็จ เพราะในช่วงเกี่ยวข้าว เมล็ดพันธุ์ไม้ป่าจะเริ่มร่วงหล่น เก็บมาเริ่มเพาะได้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พอฝนแรก ราวเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายนก็เริ่มทยอยขายได้ ในช่วงหน้าฝนยังสามารถเพาะพันธุ์ผักและขายกล้า ไม้ป่าคู่กันไปได้อีก ส่วนเมื่อเข้าหน้าแล้งอีกรอบ ต้นไม้ที่

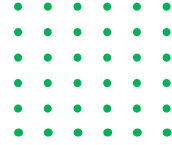

“เราขายกล้าละ 10 บาท แต่เมื่อรวมกันก็เป็นเงินจำนวนมาก ตอนขายได้ครั้งแรกดีใจจนน้ำตาไหลที่บ้านมีทั้งแปลงกล้าไม้ใหญ่ แปลงผักเห็นมันงอกมันงามก็ชื่นใจ ทำให้มีแรงขึ้นมาอีก ขายกล้าต้นไม้มีรายได้เพิ่มขึ้นต่อเดือนหลายพันบาท ที่สำคัญยังมีพืชผักไว้เก็บกิน ประหยัดได้อีกทางหนึ่ง และยังรู้วิธีจัดบัญชีรายรับรายจ่าย เงินที่ฝากในธนาคารหมู่บ้านก็เหลือมากกว่าเดิม ตอนนี่ไม่กังวลเรื่องหนี้ ธ.ก.ส. แล้ว”

ยังไม่ขายจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ราคา ก็จะสูงขึ้นตามด้วยเช่นกัน

“เราขายกล้าละ 10 บาท แต่เมื่อรวมกันก็เป็นเงินจำนวนมาก ตอนขายได้ครั้งแรกดีใจจนน้ำตาไหล ตอนนี่รวมแล้วขายได้เกินสองหมื่นบาท ที่บ้านมีกล้าต้นไม้มีแปลงผักข้างบ้าน เห็นมันงอกมันงามขึ้นทุกวันก็ชื่นใจ มีแรงขึ้นมาอีก ขายกล้าต้นไม้มีรายได้เพิ่มต่อเดือนหลายพันบาท กล้าที่เพาะได้ยังเอาไปปลูกตามคันนา กว่าจะโตก็กลายเป็นมรดกต้นไม้ใหญ่ไว้ให้ลูกหลาน แถมยังได้บริจาคต้นกล้าให้เขาเอาไปปลูก ได้บุญได้กุศล ที่สำคัญยังมีพืชผักข้างบ้านไว้เก็บกิน ก็ประหยัดได้อีกทางหนึ่ง และยังรู้วิธีทำบัญชีรายรับรายจ่าย เงินที่ฝากในธนาคารหมู่บ้านก็เหลือมากกว่าเดิม ตอนนี่ไม่กังวลเรื่องเป็นหนี้ ธ.ก.ส. แล้ว ไม่เฉพาะแค่ป่าคนเดียว แต่สมาชิกในกลุ่มสามารถเพาะพันธุ์กล้าไม้เป็นรายได้เสริมให้กับตัวเอง บางคนขายได้ถึงหลักหมื่นบาท” ป้าสาย เล่าด้วยความภูมิใจ

ในสถานการณ์ที่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดูแล้วไม่จบลงง่าย ๆ การทำเกษตรบนฐานทุนชุมชน โดยไม่พึ่งพาปัจจัยภายนอก เป็นทางเลือกทางรอดให้ผู้คนในชุมชนใช้ชีวิตอยู่ได้ ‘มีกิน มีใช้ และไม่สร้างหนี้เพิ่ม’ หลายคนบอกว่า การเพาะกล้าไม้จากที่เป็นเพียงรายได้เสริม ตอนนี่แทบเป็นรายได้หลัก เพราะการเพาะกล้าไม้ทำได้ไม่ยาก แค่มีโรงเรือนเล็ก ๆ หลังบ้านก็ทำได้แล้ว และไม่ได้ใช้แรงงานมาก จึงเหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ที่สำคัญการเพาะกล้าไม้ใช้น้ำน้อยกว่าการปลูกผักมาก แม้หมู่บ้านเจอภัยแล้งก็ยังสามารถทำได้ จึงเหมาะกับภาวะแล้งในปัจจุบัน

คำปราชญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

ท้อแต่ถอยไม่ได้ 'พวงแก้ว ม่วงคำ' แม่เลี้ยงเดี่ยวลูกสาม

โครงการพัฒนาทักษะการทอผ้าจกเพื่อสร้างอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีแม่บ้าน
ที่มีพื้นฐานการทอผ้า
ศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าจกบ้านซึ้งแปลง 8 อำเภอตอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

จากสาวชาวบ้านที่ต้องหาเงินเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ทำให้ **พวงแก้ว ม่วงคำ** ต้องเดินทางออกจากบ้านซึ่งแปลง 8 อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ไปเป็นสาวโรงงานที่นิคมอุตสาหกรรมนวนครหลายปี กระทั่งเก็บเงินได้พอสมควร พวงแก้วจึงหวนคืนสู่บ้านเกิด พลิกพื้นที่ดินทำกินจนกลายเป็นสวนลำไยขนาดย่อม ด้วยหวังว่าสวนลำไยแห่งนี้จะเป็นต้นทุนสำคัญให้เธอและครอบครัวมีรายได้ไว้ใช้จ่ายในครัวเรือน

ปัจจุบัน พวงแก้ว อายุ 49 ปี เธอเล่าว่า ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรสวนลำไยมานานกว่า 10 ปีแล้ว สวนของเธอมีลำไย 40 ต้น เก็บลำไยขายได้แค่ปีละครั้งเพราะปลูกรุ่นเดียวกันทั้งหมด จากที่เคยทำรายได้ให้ถึงเกือบสองแสนบาทต่อครั้งที่เก็บลำไยออกขาย แต่ปีหลัง ๆ มานี้รายได้ก็เริ่มลดลงจากความผันผวนของราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ยิ่งเมื่อต้นปี 2562 มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ราคาลำไยยิ่งตกต่ำลงมาก

พวกแก้วเก็บลำไยขายได้ทั้งหมดเพียง 35,000 บาท แม้ครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่ราคาผลผลิตตกต่ำ แต่สำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลรับผิดชอบลูกถึง 3 คน ตัวเลขรายรับ 35,000 บาทในปีนี้สร้างความกังวลใจและท้อใจให้พวกแก้วอย่างมาก

ในวันที่ท้อใจ พวกแก้วก็มองเห็น ‘ทางรอด’ และ ‘ทางเลือก’ ของเธอและครอบครัว เมื่อศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าจากบ้านซ่งแปลง 8 อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะการทอผ้าจากเพื่อสร้างอาชีพสำหรับกลุ่มสตรีแม่บ้านที่มีพื้นฐานการทอผ้า โดยหวังว่าทักษะการทอผ้าที่ได้รับจะทำให้เธอมีรายได้เพิ่มขึ้น

“เรามีลูกเรียนอยู่ปี 3 หนึ่งคน คนสุดท้ายต้องเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เมื่อรายได้ไม่แน่นอนก็อยากหารายได้เสริม หากมีหนทางไหนที่พอหาเลี้ยงครอบครัวได้ก็ทำทุกวิถีทาง ที่สนใจการทอผ้าเพราะอยากมีความรู้ อยากมีวิชาติดตัว เราเคยเห็นยายทอผ้ามาก่อน แล้วแม่อีกมาสานต่อ เราเองก็มีลูกผู้หญิงเหมือนกัน ต่อไปถ้าเราทำเป็นก็สามารถถ่ายทอดให้ลูกได้อีก จึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เพราะอยากใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์หลังว่างเว้นจากการทำเกษตร”

ศูนย์การเรียนรู้...ศูนย์รวมแห่งความหวังและกำลังใจ

สำหรับที่มาที่ไปของศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าจากบ้านซ่งแปลง 8 เป็นความฝันและความตั้งใจของแสงเดือน เปี้ยตัน หรือ แม่เดือน (ตามที่คนในชุมชนเรียกกัน) ที่ตกหลุมรักผ้าทอจากคอยเต่า จึงขอเรียนวิชาการทอจากจากอดีตปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน เมื่อพัฒนาฝีมือตัวเองจนเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผ้าทอและผลิตภัณฑ์ผ้าทอ อำเภอคอยเต่า แสงเดือนจึงก่อตั้งศูนย์ฯ ขึ้นเพื่อส่งต่อองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคการทอผ้าขึ้นต้นจกให้แก่สตรีแม่บ้านที่สนใจ ยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนโครงการพัฒนาทักษะการทอผ้าจากฯ จาก กสศ. ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสร้างโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านที่ค้อยโอกาสในชุมชน แสงเดือนจึงเปิดบ้านต้อนรับกลุ่มสตรีแม่บ้านในชุมชนและละแวกใกล้เคียงที่สนใจเรื่องการทอผ้าจากให้เข้ามาเรียนรู้และฝึกฝนการทอผ้าร่วมกัน

ตลอดโครงการกลุ่มเป้าหมายได้รับการฝึกฝนทักษะอาชีพอย่างครบวงจรตั้งแต่ขั้นตอนการทอ การบริหารจัดการกลุ่ม การออกแบบลายผ้าใหม่ ๆ ที่มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง ไปจนถึงขั้นตอนการขาย ซึ่งตลอดระยะเวลาการฝึกทักษะใช้เวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

พวกแก้วเล่าว่า การได้ใช้เวลาว่างหลังพักจากการทำสวนมาฝึกฝนทอผ้าเป็นความหวังและเป็นกำลังใจให้กับเธอ จากที่ไม่คิดว่าตัวเองจะทอผ้าได้ ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการฯ พวกแก้วทอผ้าได้ 4 ผืนแล้ว ทั้งผ้าแผ่นหรือผ้าผืนทั่วไป รวมถึงผ้าจากลายจงกลณี และหัวใจสดยา ซึ่งเป็นลายผ้าเอกลักษณ์ของกลุ่ม ทั้งนี้ เธอบอกว่า

“เมื่อก่อนอยู่แต่ในสวนไม่ค่อยเจอใคร เพราะเป็นผู้ติดเชื่อ ไม่กล้าออกไปไหนกลัวคนรังเกียจ แต่พอออกมาแล้วกลับพบว่า ไม่มีใครรังเกียจเราเลย ตอนทอผ้าฝืนแรกสำเร็จภูมิใจมาก จากตอนแรกที่ทอไม่เป็น ก็พยายามฝึกฝนเพราะอยากมีรายได้เสริม เพื่อส่งลูกเรียน และดูแลตากับยายอีก 2 คน”

ขอบบรรยากาศการรวมกลุ่มของแม่บ้านในศูนย์ฯ ที่พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่น้อง

“วันไหนแดดร้อน ๆ ไม่ไปสวนก็ทอผ้าอยู่บ้านได้ เพราะมีก็ทอผ้าอยู่ที่บ้าน แต่ชอบมาที่ศูนย์ฯ มากกว่า วันไหนศูนย์ฯ เปิดจะมาทุกวันเลย แต่ไม่ได้มาเต็มวัน ได้มาเรียนรู้ที่นี้สนุกมาก เราทอผ้าด้วยกันเป็นกลุ่ม ทำให้ได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ตรงไหนทำไม่ได้ก็มีคนช่วย แนะนำ คอยบอกคอยสอน แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน พอฝึกทอไปเรื่อย ๆ ก็ทำได้ หรือเวลามีคนมาใหม่เข้ามาในกลุ่ม บางครั้งแม่เดือนไม่อยู่เขาก็เข้ามาถามเรา เราก็สอนเขาได้ เวลาเขาถามแล้วเราได้ให้ความรู้เขา เราก็มีความสุขเพราะได้ช่วยเหลือกัน ยิ่งถ้าสอนแล้วเขาทำได้ เราก็งงภูมิใจ” พวงแก้ว อธิบาย

พวงแก้ว กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันทำให้เธอได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ ได้ลงมือทำในสิ่งที่ไม่เคยทำได้ เทคนิควิธีการทอที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ทำให้พัฒนาตัวเองได้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญยังทำให้ความสัมพันธ์ของเธอและคนในชุมชนดีขึ้นอีกด้วย

“เมื่อก่อนอยู่แต่ในสวนไม่ค่อยได้เจอใคร เพราะเป็นผู้ติดเชื่อ ไม่กล้าออกมากลัวคนรังเกียจ แต่พอออกมาแล้วกลับพบว่าไม่มีใครรังเกียจเราเลย ตอนทอผ้าฝืนแรกสำเร็จออกมาได้ ภูมิใจมากกว่าเราทำได้แล้วนะ จากจุดเริ่มต้นที่ทอผ้าไม่เป็นเลย ต้องถามคนอื่นตลอด ว่าถูกไหม ทำอย่างไรต่อ ตอนนี่เราทำได้ และพยายามฝึกฝนทำต่อไปให้ดีที่สุด เพื่อให้ฝีมือดีขึ้น ไม่ได้คาดหวังว่ามาทำตรงนี้แล้วต้องมีรายได้เยอะ เพียงแค่อยากมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกเดือนละ 2 - 3 พันบาทก็พอใจแล้ว จะได้ส่งลูกเรียนหนังสือ ได้อยู่กับลูกและครอบครัว เพราะมีตากับยายอีก 2 คนที่ต้องดูแล ตอนนี่ทำงานอยู่ที่บ้านได้ ไม่ต้องออกไปนอกชุมชน ได้มีความสุขกับครอบครัว แค่นี้ก็พอใจแล้ว”

พวงแก้ว บอกว่า เธอก็เป็นผู้ด้อยโอกาสคนหนึ่ง และเป็นผู้ติดเชื่ออยู่ในชุมชน เมื่อก่อนมีคนดูถูกเหยียดหยาม แต่เธอพยายามทำตัวให้เข้มแข็ง คิดว่าคนที่ด้อยโอกาสกว่าเธอยังมีอีกมาก และเธอก็อยากให้เขาเหล่านั้นสู้ เหมือนที่เธอสอนลูก ๆ ว่า ‘ต่อสู้สู้ให้ได้แต่อย่าถอย’

คำปรารภญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'ทิพวดี ยศโสทร' สร้างอนาคตผ้าภูซาง ผสาน 3 อัตลักษณ์ชาติพันธุ์

โครงการพัฒนาอาชีพการผลิตผ้าของสตรีภูซาง จังหวัดพะเยา
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการอพยพย้ายถิ่นของสตรีชาวลาวเข้ามาอยู่อาศัยแบบถาวร เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับแขวงไชยะบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) กลุ่มสตรีฯ ที่โยกย้ายถิ่นเข้ามาบางส่วนแต่งงานและสร้างครอบครัวกับคนไทย พื้นที่แถบนี้จึงเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม

จึงไม่แปลกที่พื้นที่แห่งนี้จะมี **‘สะไภ้ชาติพันธุ์’** อยู่เป็นจำนวนมาก และหนึ่งในนั้นคือ **ทิพวดียศโสทร** กลุ่มเป้าหมายจากบ้านคอดยาว อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เธอเป็นชาติพันธุ์ม้งที่เป็นสะไภ้ต่างบ้านจากอำเภอปัว จังหวัดน่าน ทิพวดี เล่าว่า ด้วยทำเลที่ตั้งหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เขตพื้นที่ชายแดน และเป็นพื้นที่สีแดงซึ่งหมายถึงพื้นที่อันตราย ทำให้ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากภาครัฐ คนในชุมชนเข้าไม่ถึงสิทธิและโอกาสที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะผู้หญิงเมื่อแต่งงานไปเป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว ไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้

“บ้านคอคอดยาวยิ่งแปลกกว่าที่อื่น คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ต่างทำมาหากิน ไม่ค่อยพูดจาปราศรัย ไม่ค่อยออกมาเจอกัน หรือแม้กระทั่งนั่งเล่นหน้าบ้านก็แทบไม่ค่อยเห็น ถ้าออกจากบ้านคือไปทำไร่ เดือนหนึ่งได้เจอกันสักครั้งก็ตอนประชุมหมู่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมเร่งด่วน”

แต่ความสัมพันธ์ของเธอกับคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อได้มีโอกาสรวมทีมเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกบอลในชุมชน จนคว้าชัยชนะ หลังจากนั้นเธอได้รับเลือกให้เป็นประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านคอคอดยาว ความสนิทสนมที่เริ่มต้นจากกีฬาทำให้บทสนทนาในกลุ่มแม่บ้านพัฒนาเป็นการพูดคุยถึงการหารายได้เสริมเพิ่มเติมจากการทำเกษตรกรรม

“เราคิดว่าสามารถหารายได้จากวัตถุดิบชุมชน นั่นคือผ้าเขียนเทียน แต่เดิมชาวม้งใช้มือเขียนเทียนบนผืนผ้า ทำเป็นผ้าผืนยาวส่งขายที่เชียงใหม่ มีคนรับซื้อนำไปแปรรูปอีกต่อหนึ่ง แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นลายผ้าที่ใช้บล็อกพิมพ์ปั๊มลาย ทำให้เอกลักษณ์และความสวยงามจางหายไป เลยคิดอยากอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำผ้าเขียนเทียนให้เป็นจุดขายของชุมชน แต่ปัญหาคือไม่มีความรู้ ไม่มีทักษะ และขาดงบประมาณ”

และ ‘โอกาส’ ที่ว่าก็มาถึง เมื่อ กศน. อำเภอภูซาง เปิดรับสมัครคนเข้าร่วม**โครงการพัฒนาอาชีพการผลิตผ้าของสตรีภูซาง จังหวัดพะเยา** ทำให้เธอได้เรียนรู้**ทักษะการเย็บผ้าขั้นพื้นฐาน** เช่น การสร้างแบบ การเย็บ และการออกแบบเสื้อผ้า รวมถึงการทอ การเขียนเทียน และการปักผ้า และ**การตลาดออนไลน์** เช่น การสร้างเพจ การถ่ายรูป การสร้างคอนเทนต์แนะนำสินค้า และการไลฟ์สดขายสินค้า

หลอมรวมอัตลักษณ์ผ้าภูซาง

ทิพวดี เล่าว่า เกล็ดไข่มุกโดดเด่นเรื่องผ้าของชาวม้งและชาวลาวมีความแตกต่างกัน ชาวม้งมีฝีมือด้านการเขียนเทียนและการปักชิ้นลายผ้า รวมถึงการปักโครสตitch ส่วนกลุ่มสตรีชาวลาวส่วนใหญ่มีพื้นฐานเรื่องการทอผ้าติดตัวมาตั้งแต่เด็ก สามารถทอผ้าจากฝ้ายที่ปลูกเองและนำมาทอเอง โครงการฯ จึงผนวกทักษะการทอผ้า การเขียนเทียนและปักลายผ้าม้งเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น **‘ผ้าภูซาง’** ของกลุ่มจึงเป็นผ้าที่สะท้อนภูมิปัญญา วัฒนธรรม และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่หลอมรวมกันอย่างเท่าเทียมเป็นหนึ่งเดียว ทำให้กลุ่มเป้าหมายจากทั้ง 3 พื้นที่ จากที่เคยต่างคนต่างอยู่ ได้มาพบปะ พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

“เราสามารถรวมงานผ้าของภูซางให้เป็นหนึ่งเดียว ด้วยการนำผ้าฝ้ายลาวมาประยุกต์เข้ากับผ้าเขียนเทียน และการปักผ้า ซึ่งเป็นการลดต้นทุนของทุกคน และยังช่วยส่งเสริมกลุ่มสตรีในอำเภอภูซางให้มีโอกาสและมีทางเลือกในการสร้างรายได้มากขึ้น ทำให้ทุกคนมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว อีกทั้งทาง กศน. ได้เข้ามาอบรมจนได้เป็นผ้าผืนลายใหม่ แปลงเป็นสินค้ารูปแบบใหม่ เกิดลูกค่างroupใหม่ ระหว่างที่ได้เรียนรู้การออกแบบเราก็ได้เรียนรู้เรื่องการตลาดไปด้วย ได้เทคนิคในการขายออนไลน์ โดยส่วนตัวเริ่มขายออนไลน์มาก่อน แต่ไม่ได้มีความรู้และความชำนาญมากนัก พอเข้าร่วมโครงการฯ เราได้พัฒนาด้านการพูด การถ่ายภาพ การโพสต์ข้อความ ต้องนำเสนออย่างไรให้เป็นที่น่าสนใจ การทำอย่างไรให้คนจำนวนมากเห็นสินค้าที่โพสต์ลงไป”

“เดิมชุมชนแห่งนี้แทบไม่มีคนภายนอกรู้จัก ตอนนี้มีคนไปมาหาสู่นอกเหนือจากชาวม้ง ก็มีกลุ่มลูกค้าจากในประเทศและต่างประเทศให้ความสนใจผ้าภูซางแล้ว คนในชุมชนและคนรุ่นใหม่ก็เริ่มหันหน้าเข้าหากัน คนรุ่นใหม่รู้สึกภูมิใจกับรากเหง้าวัฒนธรรมของชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากขึ้น”

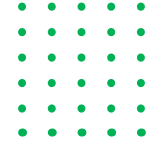
ทิพวดี บอกว่า เธอรู้สึกภูมิใจที่สมาชิกในกลุ่มขายสินค้าออนไลน์ได้ยิ่งเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ไม่สามารถเดินทางไปเชียงใหม่เพื่อขายสินค้าได้ เธอเลยใช้การขายออนไลน์ที่เรียนมาเข้ามาช่วย แล้วพบว่าได้ผลดี ตอนนี้ทุกคนสามารถขายออนไลน์และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น บางคนมีรายได้เป็นหลักหมื่นบาท

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นไม่ใช่แค่เรื่องของรายได้แต่จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ที่จะทำให้วัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของทั้ง 3 หมู่บ้าน มีตัวตนขึ้นมาได้อย่างยั่งยืนและมีศักดิ์ศรี

“หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน คือ ชุมชนจากเดิมแทบไม่มีคนภายนอกรู้จัก ตอนนี้มีคนไปมาหาสู่นอกเหนือจากชาวม้ง ก็มีกลุ่มลูกค้าจากในประเทศและต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย เยอรมนี และสถานทูตในต่างประเทศสนใจงานของเราและที่สำคัญไปกว่านั้นคนในชุมชนและคนรุ่นใหม่เริ่มหันหน้าเข้าหากัน คนรุ่นใหม่รู้สึกภูมิใจกับรากเหง้าวัฒนธรรมของชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมในงานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากขึ้น”

“ตอนนี้คนในชุมชนมองเห็นแล้วว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ จากการศึกษาที่เคยคิดว่าเรียนไปทำไม ไม่มีประโยชน์ แต่ทุกวันนี้การพูด อ่าน เขียน การขายออนไลน์ การสื่อสารติดต่อกับหน่วยงานมีประโยชน์คิดว่าเปิดเทอมปีหน้า กศน. น่าจะมีลูกศิษย์จากบ้านคอดยาว และจากชุมชนกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มมากขึ้นแน่นอน”

จากพื้นที่สีแดงที่ถูกหมางเมิน ความตั้งใจของทิพวดีในฐานะประธานกลุ่มสตรีบ้านคอดยาวที่อยากพัฒนาความเป็นอยู่ให้กลุ่มสตรีในชุมชน จนสามารถรื้อฟื้นและชุบชีวิตผ้าเขียนเทียนม้ง อันเป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ของชุมชนบ้านคอดยาวให้ออกไปรอดโฉมแก่สายตาคนภายนอก ปัจจุบันบ้านคอดยาวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) และหน่วยงานระดับอำเภอ เข้ามาพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

คำปราชญ์เล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

เสิร์ฟคนเมือง ด้วยพืชผักท้องถิ่น จากฝีมือ 'พิมพิ ขยันใหญ่ยิ่ง'

โครงการการพัฒนาทักษะและเพิ่มมูลค่าการให้บริการโฮมสเตย์ชุมชนชาติพันธุ์
และการเกษตรแม่นยำบนพื้นที่สูง
วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพนาขั้นบันไดออกทรงเหลี่ยมอร่ามไปทั่วดอย กลายเป็นจุดเด่นของบ้านดงอำเภอมะลัน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงโฮมสเตย์ที่ทำให้ผู้มาเยี่ยมชมเอ็นดูสัมผัสวิถีชีวิตชาวเขาเผ่า ‘ละว้า’ อย่างใกล้ชิด ที่นี่จึงเป็นอีกจุดหมายหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยากแวะเวียนมาสัมผัส

พิมพ์ ขยันใหญ่ยิ่ง ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านดง อายุ 44 ปี เล่าให้ฟังว่าวิถีชีวิตชาวบ้านบ้านดงทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ส่วนผู้หญิงเมื่อว่างเว้นจากการทำนาทำไร่มักใช้เวลากับการทอผ้า ในพื้นที่บ้านดงมีชาวบ้านราว 80 หลังคาเรือนที่ทำการเกษตร ทำให้ชุมชนมีผลผลิตทางการเกษตรบริโภคหมุนเวียนตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นผักสลัด พริกหยวก เสาวรส อาโวคาโด เคปกูสเบอร์รี่ (Cape Gooseberry) มะเขือเทศเชอร์รี่ ลูกไหน และลูกเนียงป่า โดยผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ส่งขายให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลัน้อย แต่ก็ยังมีผลผลิตบางส่วนที่ไม่ผ่านมาตรฐานการคัดสรร พี่ชผลส่วนนี้สามารถนำมาทำประโยชน์ได้มากกว่าการปล่อยให้เน่าเสียไปตามธรรมชาติ แต่ชาวบ้านไม่มีความรู้และไม่มีประสบการณ์จัดการปัญหาดังกล่าว

“ที่บ้านทำโฮมสเตย์อยู่ด้วย อาหารที่เสิร์ฟให้นักท่องเที่ยวที่มาพักเป็นอาหารชนเผ่า เช่น **‘โต๊ะสะเบือก’** เป็นคำเรียกในภาษาละว่า **‘โต๊ะ’** แปลว่าเนื้อหมู **‘สะเบือก’** แปลว่า ยำ รวมกันแล้วแปลว่า ยำเนื้อหมู วิธีการทำคือ นำหมูมาต้ม หั่นแล้วคลุกกับพริกชี้หนู ข่า ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม ต้นหอม ผักชี และเกลือ จากนั้นนำน้ำต้มหมูมาทำเป็นน้ำซุ๊ป กินแก้มกับผักพื้นบ้านตามฤดูกาลที่เก็บได้ทั่วไป เช่น ผักกูด ผักอีเหลียง ยอดมะพร้าว พักทอง นอกจากนี้ยังมีเมนูพื้นฐาน เช่น ผัดผักตามฤดูกาล และไข่เจียว ราคาโฮมสเตย์รวมอาหารสองมื้อ เข้ากับเย็น อยู่ที่คืนละ 400 บาทต่อคน แต่ถ้าไม่รวมอาหาร คิตราคาอยู่ที่คืนละ 200 บาทต่อคน”

เพิ่มมูลค่าด้วยคุณค่าผักพื้นบ้าน

ถึงแม้จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์มาบ้างแล้ว แต่พิมพ์ก็อยากเพิ่มมูลค่าและคุณค่าจากต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะพืชผักพื้นบ้าน พอดีมีโครงการการพัฒนาทักษะและเพิ่มมูลค่าการให้บริการโฮมสเตย์ชุมชนชาติพันธุ์และการเกษตรแม่นยำบนพื้นที่สูง เข้ามาพอดี เธอจึงเข้าร่วมเพราะอยากฝึกฝนและเรียนรู้การทำอาหาร ที่สามารถนำสูตรอาหารไปใช้กับโฮมสเตย์ได้ ความตั้งใจของเธอคือการนำเสนอเมนูที่ทำขึ้นจากพืชผักในท้องถิ่น เป็นมื้ออาหารที่ถูกปากคนภายนอก

“พืชผักบางอย่างยังมีคุณภาพดี แต่เพราะมีรอยข้ำหรือผลแตกจึงไม่ผ่านมาตรฐาน ถ้าเป็นผักเราก็ทำได้แค่เอามาต้มจิ้มน้ำพริก ไม่รู้จะทำอะไรต่อ ผลไม้ที่ขายไม่ได้

ก็ปล่อยให้เน่าเสียไป จึงอยากได้ความรู้มาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเหล่านี้”

โครงการฯ นี้ได้เปลี่ยนโลกการเรียนรู้ของพิมพ์ไปอย่างสิ้นเชิง จากที่เคยคิดว่าจะได้เรียนรู้เพียงแค่เรื่องการทำเมนูอาหารจากท้องถิ่น กลับได้เรียนรู้เรื่องการประกอบอาหารแบบครบวงจร ตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบตามฤดูกาล การปรุง การเล่าเรื่องเพื่อนำเสนออาหาร การเลือกใช้อุปกรณ์ การรักษาคุณภาพอาหาร คุณค่าทางโภชนาการ มาตรฐานความสะอาด การคำนวณต้นทุน การตกแต่งจาน และการรังสรรค์อาหารเมนูพิเศษ โดยชุมชนจะเป็นผู้คิดสรรวัตุดิบท้องถิ่นและนำภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านการทำอาหารมาใช้ ซึ่งอาหารทุกจาน วัตุดิบทุกอย่างมีเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมของชุมชน (Storytelling) เช่น การทำไอศกรีมอาโวคาโดและเคปกูสเบอร์รี่ การทำพิซซาจากมะเขือเทศเชอร์รี่ ซึ่งเป็นทักษะที่สร้างโอกาสและเป็นทางเลือกในการทำอาชีพและสร้างรายได้ให้เธอและคนบ้านดงได้เป็นอย่างดี

“เคปกูสเบอร์รี่เป็นผลไม้ที่ง่าย ปกติเวลาส่งขายให้โครงการหลวงจะถูกคัดอย่างดี บางส่วนที่เป็นลูกแตกหรือขนาดไม่ได้มาตรฐาน เกษตรกรก็ทิ้งหรือไม่ก็เอาไปเลี้ยงหมู เราไปขอซื้อเพื่อเอามาปั่น ได้ลองนำความรู้จากการอบรมมาทดลองทำไอศกรีมหวานเย็นขายในชุมชน ลูกละ 5 บาท ครั้งนั้นทำขายในหมู่บ้านตั้งราคาไม่แพง แจกบ้างกินบ้าง จากต้นทุนที่ซื้อผลสดมาภิโกลรัมละ 15 บาท ขายหมดรวม ๆ แล้วได้ภิโกลรัมละ 70 บาท แต่ถ้าทำขายให้คนข้างนอกสามารถตั้งราคาได้สูงกว่านี้ ก่อนทำโครงการฯ เราไม่มีความรู้ที่จะทำอย่างนี้ได้เลย” พิมพ์ เล่าด้วยสีหน้าเปื้อนยิ้ม

พิมพ์ ขยายความว่า แต่เดิมชาวบ้านในชุมชน รวมถึงตัวเธอเองมีรายได้เฉลี่ยจากการทำโฮมสเตย์ ทำการเกษตรและการทอผ้า เฉลี่ยเดือนละประมาณ 4,000 บาท แม้ไม่มีรายจ่ายมากนัก แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านต้องเก็บเงินไว้สำหรับส่งลูกหลานเรียนหนังสือ โครงการฯ นี้เข้ามาตอบโจทย์ความต้องการเรื่องการสร้างอาชีพและสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน พลิกฟื้นการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นและภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านการทำอาหารมาดัดแปลงเป็นเมนูอาหารเพื่อสร้างทางเลือกในการบริโภคให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

“เราอยู่บนดอย ถ้าจะลงไปในเมืองข้างล่างไป อบรมหาความรู้ต้องขึ้นรถไป มีค่าใช้จ่ายค่าเดินทาง การเดินทางก็ไม่สะดวกปลอดภัย แต่เมื่อมีโครงการฯ เข้ามา มีวิทยากรมาให้ความรู้ เราก็แค่เปิดตัวเองเดินไปรับความรู้เพื่อพัฒนาตัวเองเท่านั้น”

เกษตร อาหาร และการท่องเที่ยว ฐานชุมชนคนแม่ลาน้อย

นอกจากเรียนรู้เรื่องการทำอาหารแล้ว พิมพ์ยังเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้ด้านการทำเกษตรกับทางโครงการฯ เพราะเห็นความเชื่อมโยงของการทำโฮมสเตย์ การทำอาหารและเกษตรกรรม ชาวบ้านนำพืชท้องถิ่นที่ปลูกมาใช้ทำอาหารและส่งออกขาย นักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์นอกจากจะได้สัมผัสธรรมชาติแล้ว ยังได้ลิ้มชิมรสเมนูอาหารถูกปากที่เป็นเอกลักษณ์ แม้จะถูกดัดแปลงแต่ยังบอกเล่าเรื่องราวและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจและตอบโจทย์ด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

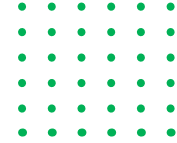
“เราอยู่บนดอย ถ้าจะลงไปในเมืองข้างล่างไปอบรมหาความรู้ต้องขึ้นรถไป มีค่าใช้จ่ายค่าเดินทาง การเดินทางก็ไม่สะดวกปลอดภัย แต่เมื่อมีโครงการฯ เข้ามา มีวิทยากรมาให้ความรู้ เราก็แค่เปิดตัวเองเดินไปรับความรู้ เพื่อพัฒนาตัวเองเท่านั้น”

“ชุมชนเราปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเองอยู่แล้ว ตลอดทั้งปี เลือกรักแบ่งปันกัน แต่ถ้าเราเรียนรู้แค่การทำอาหารอย่างเดียวต่อไปเมื่อต้องการใช้วัตถุดิบในการทำอาหารมากขึ้น อาจต้องพึ่งพาจากข้างนอกหรือต้องซื้อจากคนอื่นซึ่งอาจไม่ได้ผลตามที่ต้องการ เลยสนใจเรียนรู้ด้านการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้มาปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกผักตามฤดูกาลไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะเรากินทุกวันถ้าบ้านเราไม่ปลูกข้างแล้วบ้านอื่นก็ไม่ปลูก เวลาต้องการใช้ก็ไม่มีวัตถุดิบมาทำ ไม่ได้ทำกิน ทำขายอย่างที่ตั้งใจ”

ไม่เฉพาะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นบนดอยสูงเท่านั้น ทักษะความรู้ด้านอาชีพเมื่อมีติดตัวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกที่ พิมพยักตัวอย่างกลุ่มเด็กเยาวชนในชุมชนที่มีโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการฯ เมื่อออกนอกชุมชนเพื่อไปศึกษาต่อที่ตัวเมืองเชียงใหม่ เยาวชนบางส่วนนำความรู้เรื่องการประกอบอาหาร เช่น การทำไอศกรีม ไปผลิตส่งขายเป็นรายได้เสริมระหว่างเรียน หากมองระยะยาวทักษะความรู้เหล่านี้สามารถพัฒนาเป็นอาชีพในอนาคตได้ ไม่ว่าคนรุ่นใหม่จะกลับมาอยู่ในชุมชนหรือไม่ก็ตาม

“คนบนดอยไม่ยอมห่างบ้าน แต่จำเป็นต้องออกไปเพราะต้องไปหาเงินให้ลูกเรียนหนังสือ หาเงินเดือนชนเดือนซึ่งเป็นภาระหนักมาก ลูกสาวเรียนจบปริญญาตรีตอนนี้ก็กลับมาอยู่บ้าน ถ้าอยู่ในชุมชนแล้วสามารถประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอ เราก็ไม่จำเป็นต้องออกไปข้างนอก”

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ลูกจ้างถูกพักจ้างงาน แรงงานจำนวนมากต้องย้ายกลับไปตั้งหลักที่บ้านเกิดของตนเอง ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐานจึงเป็นความหวังให้กับพวกเขา เพราะไม่ว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวหรือไม่ในอนาคต พวกเขาสามารถทำงานสร้างอาชีพได้จากที่บ้านด้วยศักยภาพของตนเอง สร้างความมั่นคงในชีวิตได้โดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานนอกชุมชน

คำปราชญ์เล่า

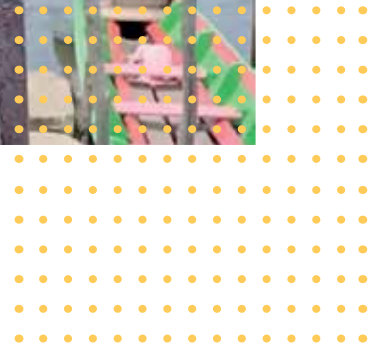
เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

‘นันทพงษ์ เป็นเอียด’ นักบริบาลที่ช่วยเติม ช่องว่างระหว่างวัย

โครงการการพัฒนาเยาวชนบริบาลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านผู้สูงอายุ) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

“ผู้สูงอายุต้องการคนดูแลอาชีพนักบริบาลเป็นทางเลือกอาชีพหนึ่งที่ทำให้เราเติมเต็มส่วนนั้นให้เขาได้”

เป็นคำพูดของเด็กหนุ่มวัย 18 ปี ที่เข้าร่วมโครงการการพัฒนาเยาวชนบริบาลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ โดย คณะพยาบาลศาสตร์ (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านผู้สูงอายุ) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่คัดเลือกจากเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ไม่เกินการศึกษาภาคบังคับ หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ไว้ใช้จ่ายในครัวเรือน

นายันทพงษ์ แปนเอียด หรือ เจมส์ เป็นเยาวชนคนหนึ่งที่มีความฝัน เขาอยากเป็นโปรแกรมเมอร์แต่ด้วยข้อจำกัดหลายอย่างในชีวิต เจมส์จึงเลือกเรียนต่อในสาขาช่างไฟ เพื่อนำทักษะความรู้มาใช้ประกอบอาชีพได้ทันที แต่ด้วยความไม่เสมอภาคทางการศึกษาทำให้หลายต่อหลายครั้งความฝันใหญ่ ๆ ของเด็กเยาวชนหลายคนก็ถูกย่อให้หดเล็กลง จนแทบไม่เหลือร่องรอย

“ผมอยากเป็นโปรแกรมเมอร์ อยากเรียนสูง ๆ แต่ที่บ้านไม่มีฐานะส่งเสริมให้เรียนได้ขนาดนั้น ก็เลยต้องเก็บเงินหาเงินเอง” เจมส์ เอ่ยขึ้นอย่างหนักแน่น คล้ายว่าเขายอมรับความจริงเรื่องนี้ได้แล้ว

เจมส์ เกิดและโตที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เขาทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยตั้งแต่ยังเรียนชั้นมัธยม ด้วยเหตุผลไม่ซับซ้อน “ผมโตแล้ว ไม่อยากรบกวนเงินพ่อแม่”

ต้องยอมรับว่าการออกมาใช้ชีวิตด้วยตัวเองตั้งแต่วัยเด็กไม่ใช่เรื่องง่าย แต่สถานการณ์ที่เจมส์เจอนั้นยิ่งกว่า เพราะเป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กำลังแพร่ระบาดพอดิบพอดี

“ผมทำได้หลายอย่าง ซ่อมรถก็ได้ ซ่อมแอร์ก็ได้ เป็นช่างเชื่อม ทาสี ระบบอินเทอร์เน็ตก็ทำได้เหมือนกัน พอโควิด-19 เข้ามา ผมต้องหยุดทำงาน ขาดรายได้เลยลำบากนิดหน่อย พอเริ่มกลับมาทำงานได้สักพักก็มีระลอกที่สองทำให้ต้องหยุดงานอีก เป็นช่วงเดียวกับที่โครงการฯ นี้เข้ามาพอดี ผมเรียน กศน. ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ให้ไปเรียนคณะบริหารศาสตร์ ผมก็สงสัยว่าคืออะไร เพราะตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยได้ยินมาก่อนว่ามีอาชีพนี้ อาจารย์ก็บอกให้ลองไปเรียนดู ผมก็ไป” เจมส์ เล่าถึงจุดเริ่มต้นการผันตัวมาเป็นนักบริหาร

อาชีพนักบริหาร ที่ใช้ความใส่ใจดูแล

อันที่จริง ‘นักบริหาร’ ไม่ได้หมายถึงแค่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเท่านั้น แต่รวมถึงผู้ดูแลผู้ป่วย เด็ก คนพิการ รวมถึงครูพี่เลี้ยงเด็กที่อยู่ในชุมชน แต่เนื่องจากหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญหน้ากับ ‘สังคมผู้สูงอายุ’ (Aging Society) มากกว่าร้อยละ 7 ของจำนวนประชากรทั้งหมด นักบริหารผู้สูงอายุจึงถูกเอ่ยถึงอยู่บ่อย ๆ เพราะเป็นอาชีพที่สำคัญต่อสังคมในอนาคต โดยหลักสูตรการอบรมเยาวชนบริหารมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การปลูกฝังคุณสมบัตินิสัยที่ดีของผู้ดูแล 2. การปลูกฝังความมีคุณค่าในตนเองและการมีเป้าหมายชีวิต 3. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการดูแลมิติจิตสังคมและจิตวิญญาณแก่ผู้สูงอายุ 4. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการดูแลด้านร่างกาย และการจัดสิ่งแวดล้อม 5. การจัดตั้งเครือข่ายเยาวชนบริหารในการบริหารผู้สูงอายุด้วยหัวใจและจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีการจัดอบรมทุกอาทิตย์ อาทิตย์ละครั้ง ตั้งแต่ประมาณเก้าโมงเช้าถึงสิบเอ็ดโมงครึ่ง ติดต่อกันสามเดือน สอนทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลผู้ป่วย การป้องกันอาหารการจืดยา การยก การออกกำลังกาย และการพูดคุย

“เราได้รับความรู้มากขึ้นจากการอบรม ผลดีเกิดขึ้นกับตัวเราเองไม่ใช่คนอื่น จากคนซีโมโห ก็อารมณ์เย็นขึ้น ไม่หัวร้อนง่าย ในอนาคตเราอาจได้ใช้ทักษะ ความรู้ดูแลคนในครอบครัว ไม่ต้องไปจ้างใคร ถ้าเกิดป่วยไม่สบายผมก็ดูแลได้ ไม่ได้ลำบากคนอื่น”

ไร้ช่องว่างระหว่างวัย

“คุณปู่ชื่ออะไรครับ กินข้าวหรือยัง กินยาแล้ว หรือเปล่า วันนี้มีใครมาหาไหมครับ ได้ออกกำลังกาย หรือเปล่าครับ” เจมส์ ยกตัวอย่างประโยคที่ใช้พูดคุยกับผู้สูงอายุ ประโยคที่ไม่ได้ซับซ้อนแต่ต้องใส่ใจในการทำงาน หลายคนอาจมองว่าวัยรุ่นกับผู้สูงอายุไม่น่าจะไปด้วยกันได้ แต่เจมส์ไม่ได้รู้สึกเช่นนั้น เขามองว่า **การดูแลผู้ป่วยสูงอายุมีข้อดีหลายอย่าง ทั้งทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ช่วยให้มีสติ**

“ผมรู้สึกว่าการช่วยคนไม่ได้แยอะไร เห็นคนอื่นลำบากเราก็ออยากช่วย ที่ผมทำได้คงเป็นเพราะผมโตมากับผู้สูงอายุ เมื่อก่อนอยู่กับปู่กับย่า ช่วยแกปลูกยาง ปลูกทุเรียน พวกกันไปทำสวน ตอนเข้ามาเรียนรู้ในโครงการฯ เลยไม่ได้รู้สึกแตกต่างจากการใช้ชีวิตที่เป็นอยู่ การทำอาชีพนี้ไม่ใช่ทำได้ง่าย ๆ เราต้องมีใจกับงานที่ทำ ถึงจะทำได้ดี”

แม้ยังไม่ได้ทำงานเป็นนักบริหารเต็มตัว แต่เจมส์บอกว่าเขาคิดถูกแล้วว่าเข้าร่วมโครงการฯ นี้ ‘ความกล้า’ เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ทำให้เจมส์คว้าโอกาสในครั้งนี้ เพื่อเปิดประตูทางเลือกอาชีพในอนาคต

“เราได้รับความรู้มากขึ้นจากการอบรม ผลดีเกิดขึ้นกับตัวเราเองไม่ใช่คนอื่น จากคนซีโมโห ก็อารมณ์เย็นขึ้น ไม่หัวร้อนง่าย เราได้นำสิ่งที่ฝึกฝนไปใช้ช่วยผู้สูงอายุ ออกกำลังกาย เช่น ใช้อุปกรณ์คล้ายสายยางมัดกับท่อเอาไว้ช่วยดึงแขน เพราะบางคนนอนติดเตียง แขนขาไม่มีแรงก็ให้เขาได้ออกกำลังกายบ้าง ในอนาคตเราอาจได้ใช้ทักษะความรู้ดูแลคนในครอบครัวไม่ต้องไปจ้างใคร ถ้าเกิดป่วยไม่สบายผมก็ดูแลได้ ไม่ได้ลำบากคนอื่น เขาได้อยู่กับเราซึ่งเป็นหลาน มันก็ดีกว่า แล้วผมก็มั่นใจด้วยว่าผมสามารถทำได้” เจมส์ กล่าวอย่างมุ่งมั่น

คำปราถณูเล่า

เรื่องเล่าจาก
ห้องเรียนชุมชน

'ปราโมทย์ เวียงจอมทอง' กับความมั่นคงทางอาหาร จากไร่หมุนเวียน

โครงการการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างระบบการแลกเปลี่ยนและจำหน่ายผลผลิต
จากไร่หมุนเวียนของเครือข่ายเยาวชนปกากะญอเบือะบละตุ
มูลนิธิช่วยเหลืเด็กชายแดนจังหวัดตาก

แถบเทือกเขาเบอบาตู หรือ ‘เบื้อะบละตุ’ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นถิ่นฐานของชาวปกากะญอที่มีวิถีชีวิตผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติ ตามสำเนียงปกากะญอ ‘บละตุ’ หมายถึง เทือกเขาหลายลูกที่อยู่ซ้อนกัน ที่มีชุมชนกะเหรี่ยง 6 หมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำหุบเขาเบอบาตู ได้แก่ บ้านแม่ปอคี บ้านแม่อมยะ บ้านขอแฉะระกลา บ้านปอเคลอะเต บ้านเคาะทีโค๊ะ และบ้านปางทอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ชาวปกากะญออาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มากกว่าร้อยปี โดยที่ทรัพยากรธรรมชาติยังคงอุดมสมบูรณ์

ปราโมทย์ เวียงจอมทอง อายุ 24 ปี จากบ้านแม่ปอคี เป็นหนึ่งในเครือข่ายเยาวชนเบื้อะบละตุ ที่มีความรักและหวงแหนถิ่นฐานของตนเอง เป็นตัวตั้งตัวตีนำเทคโนโลยีจีพีเอส (GPS) เข้ามายืนยันขอบเขตพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน เพราะอีกด้านหนึ่งชาวบ้านกำลังเผชิญหน้ากับการเพิกถอนสิทธิในที่ดินทำกิน ซึ่งเขามองว่าไม่เป็นธรรมกับชุมชนที่อาศัยอยู่ก่อนและดูแลพื้นที่นี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ปราโมทย์เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างระบบการแลกเปลี่ยนและจำหน่ายผลผลิตจากไร่มุนเวียนของ

เครือข่ายเยาวชนชนปกากะญอเบ็อะบละตุ นำโดยมูลนิธิช่วยเหลือเด็กชายแดนจังหวัดตาก ที่ต้องการรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เข้ามาเรียนรู้และฝึกฝนภาวะความเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน และสร้างทางเลือกในการพัฒนาอาชีพ โดยใช้ระบบการเกษตรแบบไร้หมุนเวียน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นพื้นฐานพัฒนาระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งพัฒนาทักษะความรู้ด้านการจำหน่ายสินค้าชุมชน และการจัดการเกษตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้

“ผมเรียนจบจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ สาขาช่างกลเกษตร ตั้งใจกลับมาอยู่บ้าน เพราะอยากพัฒนาชุมชนตัวเองให้เข้มแข็ง กลับมาแรก ๆ ผมช่วยรวบรวมผลผลิตจากไร้หมุนเวียนในหมู่บ้านไปขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ปัญหาที่เจอ คือ ผลผลิตเยอะ บางชนิดขายไม่ได้ก็เหลือทิ้ง และถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง”

ไร้หมุนเวียนไม่ได้ทำลายป่า แต่เป็นความมั่นคงทางอาหารและธรรมชาติ

“โครงการฯ นี้ทำให้เราได้เรียนรู้ต้นทุนของตัวเอง เข้าใจวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบที่เป็นอยู่ ได้พัฒนาตัวเอง และช่วยเพิ่มศักยภาพของชุมชน ตอบโจทย์วิถีชีวิตในไร้หมุนเวียน”

ระบบการทำ ‘ไร้หมุนเวียน’ ของปกากะญอไม่ใช่ ‘ไร้เลื่อนลอย’ ที่ทำลายป่าไม้ แต่เป็นระบบการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างคนกับป่า ไม่ใช่ภาพ

ที่คนข้างล่างมองขึ้นมาเห็นภูเขาหัวโล้น ปราโมทย์เล่าว่า คำว่า ‘หมุนเวียน’ มาจากวัฏจักรการใช้สอยพื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรมไปพร้อม ๆ กับการดูแล รักษา และฟื้นฟูวัฏจักรของไร้หมุนเวียนจึงประกอบไปด้วย 1. ไร้ทำกินที่ใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน 2. ไร้ที่กำลังฟื้นฟูดูแลให้กลับมา มีความอุดมสมบูรณ์จนกลายเป็นป่า หรือที่เรียกว่า ‘ไร้เหล่า’ (Secondary Forest) ซึ่งชาวบ้านใช้เวลาฟื้นดินพักฟื้นอย่างน้อย 7 ปี จนกลับมาเป็นพื้นที่สีเขียวที่อุดมสมบูรณ์เช่นเดิม และ 3. ป่าชุมชน พื้นที่จิตวิญญาณที่มีข้อตกลงร่วมกันในชุมชนว่าเป็นผืนป่าที่ห้ามตัดไม้มาใช้ประโยชน์

“สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยิ่งทำให้เราเห็นว่าวิถีชีวิตไร้หมุนเวียนเป็นวิถีที่ยั่งยืน ผมอยากรักษาสิ่งนี้ไว้ ใช้ภูมิปัญญาดูแลฟื้นฟูป่า ทำให้มีพืชพันธุ์หลากหลายตลอดทั้งปี ไม่มีคำว่าอดอยาก ไร้หมุนเวียนถือว่าเป็นแหล่งอาหารไร้สารเคมีที่มีปริมาณมากพอให้เราสามารถส่งผลผลิตไปถึงพี่น้องทางภาคใต้ ในโครงการข้าวแลกปลา นำอาหารบนดอยลงสู่ชุมชนภายนอก แลกเปลี่ยนกันโดยไม่ใช้เงิน สิ่งที่ผมเห็นคุณค่าของไร้หมุนเวียนมากที่สุด คือ ความปลอดภัยและมั่นคงต่อชีวิตที่บรรพบุรุษทำมาให้เห็นจากรุ่นสู่รุ่น”

ปราโมทย์ เล่าว่า โครงการฯ ได้เข้ามาออกแบบหลักสูตรร่วมกับกลุ่มเครือข่ายเยาวชนเบ็อะบละตุ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน เขาได้เรียนรู้เรื่องระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนและจำหน่ายผลผลิต การสื่อสารผ่านการขายออนไลน์ด้วยตัวเอง ตัดขั้นตอนการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ไปจนถึงการจัดการระบบบัญชี ทำให้มีทักษะด้านการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการจัดการเก็บข้อมูลด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ

“โครงการฯ นี้ทำให้ผมได้เรียนรู้เรื่องระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน และจำหน่ายผลผลิต การสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ เพื่อลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และระบบบัญชี ทำให้ผมมีทักษะความรู้ด้านการจำหน่ายสินค้า มีการจัดการเก็บข้อมูลด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ”

สร้างเครือข่ายเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง

ความเป็นผู้นำที่ถูกหล่อหลอมมาจากความพยายามปกป้องแผ่นดินเกิดของตัวเอง บวกกับแนวทางการดำเนินโครงการฯ ทำให้ปราโมทย์รวมกลุ่มเยาวชนลงมือศึกษาต้นทุนในชุมชนอย่างมีแบบแผน จากการเก็บข้อมูลหาต้นทุนการผลิต พบว่าใน 6 ชุมชนมีพืชพันธุ์หลากหลายที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน เช่น ข้าว ผักกอก แดง พริก พักทอง และฟักเขียว บางอย่างสามารถนำมาแปรรูปเพื่อยืดอายุและสร้างมูลค่าเพิ่ม วางแผนทำตลาดภายในชุมชนและหาเครือข่ายเชื่อมกับตลาดภายนอก เพื่อนำผลผลิตไปแลกเปลี่ยนระหว่างกัน การรวมกลุ่มจะช่วยสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ขณะที่เครือข่ายยังคงความยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชน

“พวกเราเสนอไอเดียแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มว่า ผลผลิตทั้งหมดที่มีสร้างมูลค่าเพิ่มได้ สิ่งที่ขายออกไม่ได้ เหลือทิ้ง ก็นำมาแปรรูปอย่างมีคุณภาพ ทำให้มีมูลค่า มีโลโก้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

แต่ต้องเริ่มจากการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนกันระหว่างชุมชนก่อน เพราะเป็นเครือข่ายติดกันอยู่แล้ว จากนั้นไปประสานกับเครือข่ายภายนอก เช่น กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่อำเภอแม่ระมาด และจังหวัดลำพูน หากเราบริหารจัดการได้ดีจะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยที่เราไม่ต้องเปลี่ยนวิถีชีวิต และยังเป็นความมั่นคงทางอาหารให้กับคนพื้นราบได้อีก”

แม้ชุมชนแต่ละแห่งจะห่างไกลกัน การเดินทางสัญจรลำบาก โดยเฉพาะหน้าฝน เพราะถนนเข้าหมู่บ้านเป็นพื้นที่ลาดชัน ส่วนใหญ่เป็นถนนดินลูกรัง แต่ความตั้งใจยืนหยัดทำสิ่งที่เชื่อและความศรัทธาในวิถีชีวิตที่เกื้อกูลกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ของชาวปกากะญอเป็นแรงขับให้ปราโมทย์มุ่งมั่นพัฒนาตัวเอง แล้วนำความรู้ที่ได้มาเสริมศักยภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

สำนักพัฒนานวัตกรรมการสร้างโอกาสการเรียนรู้

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

เลขที่ 388 อาคารเอส. พี. ชั้น 13 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

0-2079-5475 กด 3

065 9691364

Community@EEF.co.th

ทุนส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

Facebook

แผนที่การทำงาน